

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se pri-
mesco. — Manuscrisurile nu se
reținut.

INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele:

BUREOURI de ANUNȚURI:
în Viena la N. Dukas Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emeric Los-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelich,
în Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körut).

PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garmond pe o colônă
10 bani pentru o publicare. —
Publicări mai dese după tari-
fă și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 51).

GAZETA iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 2 fr. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Tergul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei
luni 6 corone. — Un exemplar
10 bani. — Atât abonamentele
cât și inserțiunile sunt a se
plăti înainte.

Nr. 284.—Anul LXIV.

Brașov, Duminecă 23 Decembrie.

1901.

Responsabilitate.

Să ne dăm seamă despre toate —
diceam în numărul de Dumineca tre-
cută, vorbind de lucrarea noastră în
trebile naționale, în cei zece ani din
urmă.

Ași da cine-va seamă despre lu-
crarea sa este, în ori-ce pozițiune a
vieții private ori publice, nu numai
un lucru bun și folositor, nu numai
o necesitate, ci este chiar o datorie
sfântă față cu sine însuși și cu aceia,
pentru cari stăruie și luptă.

Când e d'ér vorba de binele co-
mun datorită acésta trebuie să ni-o
împlinim și răspunderea noastră este
și trebuie să fie cu atât mai mare, cu
cât sunt în joc nu numai interese
particulare ori familiare, ci marele
interes al întregii națiuni.

Simțul de răspundere față cu
națiunea nu este o însușire, ce se
desvôltă de sine din firea omului, ci
este rezultatul creșterii naționale și
isvoréște din conștiința și mândria
națională. Cel ce are simț pentru
înaintarea și bunăstarea națională,
cel care e gelos de cinstea și pres-
tigiul național, va avé și simț des-
voltat de răspundere în ce privește
purtarea și faptele sale în toate tre-
bile naționale.

Fără simț de răspundere nu pôte
fi lucrare și stăruință serioasă națio-
nală, nu pôte exista organizație și
disciplină națională. Acest simț de
responsabilitate e îndoit de necesar
acolo unde serviciul, ce se prestéază
pentru binele obștesc național are
mai mult caracterul de serviciu be-
nevol, care se face nu în schimbul
unei anumite recompense séu a unui
avantaj material, ci ca o jertfă
adusă pe altarul națiunii din simțul
de datoriă și devotament pentru ea.

În cazul acesta abnegațiunea
trebuie să fie mai mare, de unde ur-
mază, că și simțul de datoriă și de
răspundere trebuie să fie la o egală
înălțime, decât este ca lucrarea și
jertfărea să-și ajungă ținta.

Noi Românii asuprași ne aflăm
în situațiunea din urmă. Cei-ce luptă
și se espun la noi pentru drepturile
naționale, nu numai că n'au să se
aștepte la nici o recompensă, — ca
bună oră adversarii noștri șovinisti,
cari își câștigă merite „patriotice“
— ci adese-ori au să rabde și să
suferă multe, căci sôrtea asuprașului
este să fie chinuit și prigonit.

Aceia cari în astfel de împreju-
rări sunt ori se simt chemați a sta
în fruntea poporului și a conduce
rândurile celor ce gata sunt să aducă
toate jertfele cerute și să suferă toate
neajunsurile, în speranța unei isbende,
prin care să-și pôtă îmbunătăți sôr-
tea, aceia trebuie să țină seamă în
gradul cel mai mare de o astfel de
încordare excepțională a puterilor,
de-o astfel de jertfire pentru ținta
cea mare și deci trebuie să fie con-
șcii de îndoită responsabilitate, pe care
o i-au asupraș-le.

Fost'a la noi așa?

În cei zece ani din urmă, atât
de grei, dovedit'au conducătorii po-
porului acea serioșitate și abnegare,
acel simț de răspundere, care trebuia
să țină cumpenă cu iubirea de jertfă
și cu însuflețirea de-a lupta a po-
porului?

Dacă ar fi fost așa și nu altfel,
atunci astăzi am trebui să vedem
urmările la mic și mare din sinul
națiunii noastre, și aceste urmări n'ar
puté să fiă decât bune. Ori cât de
mare ar fi fost urgia, cu care rău-
voitorii némului nostru au năvălit
asupra-ne, ori cât de mare ar fi fost
perderile noastre în luptă, trebuia to-
tuși, în cazul arătat, să fie și ađi
neguduită încrederea dintre noi și
încrederea față cu conducătorii noștri,
trebuia să fie pe totă linia strînse
rândurile luptătorilor noștri, ori-cât
de decimați ar fi eșit ei din învâl-
mășala anilor trecuți, trebuia în fine
să fim lămuriți, și să nu stăm la în-
doială cu privire la ceea-ce avem să
facem și să întreprindem în conti-
nuarea luptei.

Este ore așa?

Lăsăm să răspundă la acésta
întrebare fie-care, după-ce se va uita
împrejurul séu și va vedé starea
adevărata a lucrurilor.

Și decât nu simțim ađi urmările
bune, despre cari am vorbit mai
sus, decât în realitate este ađi adene-
sguduită încrederea între noi, decât
legăturile sunt slăbite și însuflețirea
și curajul de odinioară au scăput,
causa principală este, că nu ne-am
sciut da seamă și nu ne am dat seamă
despre toate, cum reclamau interesele
și datoriă națională.

Să se scie odată, că mai mare
decât totă pacostea, ce a venit asu-
pră-ne de la dușmanii, este răul ce
ni-l'a causat lipsa cea mare a sim-
țului de responsabilitate, ce s'a mani-
festat în atitudinea conducătorilor.

Cu mare trudă și muncă două
generațiuni au adunat frumosul și
mărețul capital de însuflețire și de
iubire de jertfă națională în poporul
nostru. Cum au sciut să-l chiverni-
sescă aceia, cărora li-s'a încredințat
conducerea națională în conferența
din Ianuarie 1892: făcut'au să crească
acest capital atât de prețios vieții
noștre naționale, ori păstratu-l'au
cel puțin în acest deceniu neatins?

Ar fi fost un noroc mare pen-
tru poporul nostru în aceste zile
grele, decât s'ar fi păstrat în starea
în care se afla acum zece ani. Dér,
durere, nu s'a întâmplat așa, ci s'a
făcut fără folos, și în timp nepotri-
vit multă risipă cu el, în speranța
sanguinică de a'lindoi și întrei peste
nopte. Calculul însă a fost greșit și
a lipsit și prevederea, de unde a ur-
mat pierderea cea atât de simțitoare
și desamăgirea, ce trebuia s'o aducă
după sine.

Multe au fost fazele, prin cari
au trecut afacerile noastre naționale
în deceniul acesta. Ele ne-au adus
atâtea surprinderi neplăcute și triste,
atâtea dureroșe desamăgiri, între cari
cea mai mare desamăgire este fără
îndoială, că nu s'a putut până acuma

repara mai nimic din ceea-ce s'a stri-
cat în cursul timpului.

Nici-odată dela 1893 încóce nu
s'a făcut din partea conducerii par-
tidului nostru național o dare de
seamă despre activitatea ei, spre a
satisface pe deplin responsabilității
ce avea față cu națiunea. Ba au
fost răstimpuri, când se părea, că
cei însărcinați cu conducerea recla-
mau pentru sine o încredere nemăr-
ginită și se credeau jicniți prin ori-
ce control al faptelor lor, care era
nu numai îndreptățit, ci și firesc.

Devenise, ce-i drept, situațiunea
estra-ordinară și anormală în urma
violentei opriri a funcționării parti-
dului nostru național. Nimic pe lume
însă nu putea să împiedece o sinceră
dare de seamă într'un fel séu altul
din partea celor ce au luat asupra-le
gréua sarcină a conducerii și mult
ar fi contribuit acésta a apropia între
sine pe toți factorii naționali și
ai face să intervină în interesul or-
ganizațiunii și a disciplinei de partid.

Atunci multe din greșelile co-
mise și din neajunsurile suferite in-
dependent de voința noastră s'ar fi
putut evita și în tot cazul alegerile
dietale și municipale din anul acesta
ne-ar fi aflat mai bine orientați și
pregătiți.

Ori încătrău am privi, înderét
séu înainte, vom da necurmat de ma-
rele postulat al responsabilității față
cu cele ce le întreprindem și sévir-
șim în interesul general național și
nu putem să pricepem nici-decât cum
s'ar puté în starea oprimată, în care
ne aflăm ca partid, să ne reculegem
fără a pune înainte principiul respon-
sabilității naționale.

Cei-ce ostenesc și îndură lovi-
turi și prigoniri în apărarea cauzei
comune — devenind astfel chiar
martirii ei — nu dobândesc prin-
tr'asta nici un privilegiu, prin care să
fie feriți de răspundere. Dimpotrivă,
cu cât cine-va este mai mult anga-
jat în luptă, cu cât rolul séu prin-
tr'asta devine mai însemnat, cu atât
mai mult este dator a fi consciu de
marea sa răspundere față cu cauza
pentru care luptă.

Când fie-care va merge mai
mult după capul séu, când nimeni
nu se va mai crede dator de a da
seamă chiar și despre cel mai mic
fapt al séu, ce pôte căde în cum-
păna luptei comune și care pôte
contribui fie cât de puțin la succesul
ei pe toate liniile, — atunci ne vom
afla la începutul sfârșitului, care va
fi deplina anarhie în sinul nostru.

De așa ceva însă ne va feri
Dumneșul popórelor, cum ni-a ferit
și până acum și ni-a scos teféri din
cele mai grele și periculoșe situa-
țiuni, ce le-am străbătut în cursul
vécurilor.

În speranța acésta firmă privim cu
încredere în viitor, care nu este și nu
pôte fi pierdut pentru noi, pe câtă
vreme fie-care Român de inimă va
sci să răspundă cu bărbăție pentru
faptele sale.

Crăciunul.

Dintre toate sêrbătorile, pe cari
le prăsnesc popórele creștine, cea
mai veselă, cea mai atrăgătoare sêr-
bătoare este Crăciunul.

O lume nouă s'a deschis popó-
relor cu venirea Mântuitorului, pe
care îl așteptau atâtea mii de ani.

În sfârșit s'au împlinit prociile
vechiului testament și Dumneșul-om
a venit să învețe, să suferă, să moră
și prin jertfa sa să libereze omeni-
rea din cătușile spirituale, în care a
zăcut atâtea amar de vreme.

Sêrbătórea instituită deci în a-
mintirea evenimentului celui mare a
nascerei Mântuitorului, din an în an
este salutată cu bucurie de mic și
de mare.

La popórele apusene se obic-
nuiesc a se ridica așa numitul pom
de Crăciun, împodobit cu ghirlande
și mici lumânări. Sub acest pom se
aședă în séra ajunului diferite obiecte
cu cari părinții își dăruiesc copiii și
copiii pe părinții lor.

La Românii acest obicei al po-
mului de Crăciun nu există, totuși
este și la noi o trăsătură comună cu
popórele apusene, și acésta trăsătură
comună este dărnicia.

Isvorul acestui obicei este co-
mun, numai felul de a se manifesta
este deosebit.

Causa este faptul, că religiunea
întemeiată de Christos a pus în frun-
tea virtuților sociale dărnicia, mi-
luirea, ajutorarea.

Pe de altă parte, când e vorba
de Românii, la noi mila și dărnicia
creștinéscă coincidéză și cu obiceiul
primilor colonii romani aduși de că-
tră Traian pe plaiurile acestea.

La Romanii vechi tot cam pe
timpul, când sêrbăm noi Crăciunul,
se sêrbau „saturnalele“, când se îm-
părțiau diferite daruri și în special
lucruri de mâncare frugală.

„Moș-ajunul“ însemnéază ajunul
Crăciunului, rămas dela moși-stră-
moși, datină renumită printr'a ei
„ajunare“ și prin mergerea copiilor
din casă în casă, din familie în fa-
milie, spre a ura „bună dimineța“,
ér în schimb a primi câte-va din
produsele agricole ale localității.

În același timp se aud și „colin-
dele“. Acestea sunt cânturi și poeme
intonate de tineri și de ómeni ma-
turi.

Un fel de colinde esistau și la
poporul german și la cel frances, dér
numai în formă de imnuri. Numai
ale noastre cuprind o sferă mai în-
tinsă, aseménându-se cu episódele
epice.*)

În dimineța ajunului avem „um-
blarea cu icóna“, care representă
nascerea lui Isus într'o iesle sêracă-
cióșă. Practica acésta e încredințată
preoților, dér mai mult și-o însușesc
copiii și tinerii în stare de a recita
versetele coréspondătoare.

„Steaua“ e purtată din séra
Crăciunului până în séra de Sf. Ioan
și simboliséază cometa, care a servit

*) G. Dem. Teodorescu „Datinele ro-
mâne“.

de conducători celor trei crai dela răsărit, veniți să se închine Mântuitorului.

„Vifleimul“ se păstrează numai la orașe. Acesta este un fel de teatru ambulat.

Cât timp vor fi cultivate de poporul nostru aceste datine sfinte și repetate în fie-care an la sărbătorea Nascerei, nu trebuie să ne temem viitorul nostru.

Legile și guvernele se schimbă, cum se schimbă și anotimpurile, der legea și limba rămân, pentru-că rădăcinile lor sunt adâncite în inimile poporului.

„Apa trece, pietrele rămân“, dice un proverb român, și mare adevăr găsește acest proverb.

De aceea la sfintele sărbători ale născerei, când veți auzi voi Români din toate colțurile colindele străbune, să știți, că acestea sunt garanția viitorului că vom fi și de acum înainte, ceea-ce am fost apröpe două mii de ani, adecă Români și Creștini.

Privind cu încredere în viitor, trimitem tuturor cetitorilor noștri cele mai sincere urări de bine!

Revista politică.

Crăciunul, sărbătorea păcii și a bunăvoinții, această zi măreță și de inimă înălțătoare, n'a adus — precum diceam în revista numărului trecut de Duminecă — pace și liniște în sufletele celor cari conduc ađi destinele acestei țări. O mare și gravă cestiune îi muncesce pe oblăduitorii din Peșta, e așa numita *cestiune a pactului economic ungaro-austriac*. Așa de mult preocupă cestiunea această spiritele în Ungaria, încât și cu ocaziunea gratulărilor de anul nou gregorian, partea cea mai însemnată a vorbirii cu care ministru-președinte Coloman Szell a răspuns la urările ce i-s'au adus în clubul liberal din Peșta, tot de afacerea această s'a ocupat. Primul ministru vede și el situațiunea în colorii destul de posomorite; a spus, că e gravă, grea și mult complicată, că anul ce vine trebuie să aducă o limpedere și o rezolvire, decă e să nu se primejduască compromisul vamal ungaro-austriac. D-l Szell a declarat, că guvernul unguresc stă pe baza teritoriului vamal comun, că ține la baza această ca la cea mai firăscă și bună pentru Ungaria, n'ar voi să fie sguđuită și nimicată, — însă e serios

ingrijat asupra viitorului ei din cauza situațiunei politice în Austria. A bătut ora a două-spre-decece—dise d-l Szell, și e ne-apărat de lipsă, ca cei de peste Laita să facă tot posibilul, ca pactul să se reînnoască în anul 1902, căci bat la ușe și convențiunile comerciale cu statele străine, cari însă nu vor pute fi încheiate favorabil, decăt înțelegându-se cele două părți ale monarhiei în privința uniunei vamale.

Afacerea această, cea mai importantă și mai actuală în monarhia noastră, va da mult de lucru guvernelor celor două state dualiste și ne putem aștepta la lupte mari în jurul ei.

In Austria nu s'a întâmplat săptămâna această vr'un eveniment mai însemnat. „Reichsrath“-ul se va intruni éráși peste câte-va zile și atunci are să se desfășure și continue luptele politice pe întreaga linie. S'au deschis însă dietele provinciale din diferitele regate și în decursul desbaterilor lor s'a spus din partea naționalităților reprezentate în ele dorințele și aspirațiunile lor. În dieta din Praga locțiitorul a făcut apela la Cehi și Germani, ca să încheie un armistițiu și să reia firul tratărilor de înțelegere. Nu sunt însă speranțe, ca Cehii și Germanii să se împace și împacându-se guvernului să-i succedă a rezolva norocos marile probleme, ce-l așteptă. — În dieta din Lemberg (Galiția), s'au ridicat voci în favórea Polonilor asuprași din Posen (Prusia). S'a făcut apela la poporul polon, ca să sară în ajutorul victimelor din Wreschen și să lucreze pentru deșteptarea și susținerea conștiinței naționale la Polonia asuprași.

Cu ocaziunea anului nou gregorian s'au făcut de data asta *declarațiuni politice* însemnate între *Francia și Rusia* de o parte, și între *Francia și Italia* de altă parte. Țarul Rusiei a felicitat pe președintele Republicii franceze Loubet, reamintind zilele frumoșe, ca le-a petrecut anul acesta în Francia (întelnicirea dela Compiègne). Președintele Loubet a răspuns, exprimând dorința, ca Țarul să viziteze din nou Francia. Acest schimb de felicitări prin telegrame nu póte fi considerat numai ca un simplu act de curtoasie.

Nu mai puțin importantă este vorbirea, ce a ținut'o ambasadorul frances *Barrère*, din Roma, la recep-

țiunea coloniei franceze de anul nou, în capitala italiană. El a ăis, că *amicizia* dintre Francia și Italia a devenit *statornică*. A arătat și cauzele pentru cari au încetat cu desăvârșire animositățile și neînțelegerile dintre cele două națiuni surori și a spus, că între Francia și Italia nu mai este ađi nici o cestiune pendentă, care le-ar póte ține în rēcélă una fața cu alta.

O scrisóre a lui V. A. Urechia.

În tómnă trecută fóia noastră aducând scirea despre înaintarea meritată a unui veteran preot român, a adaus, că acest preot este de 50 de ani abonent neîntrerupt al „Gazetei Transilvaniei“. Notița această a dat privilegiu unor confrăți dela foile din Bucuresci a vorbi despre ăiarul nostru, accentuând, că este un eveniment fórte remarcabil, că „Gazeta Transilvaniei“ apare neîntrerupt de peste o jumătate de secol, și unii din confrăți vorbiau chiar de jubileul de 64 de ani al „Gazetei Transilvaniei“, manifestându-și simpatia și admirațiunea pentru perseveranța și munca ce au prestat'o conducătorii ei în timpul acesta îndelungat.

În urma acestor aprecieri ale confrăților noștri din Bucuresci, s'a fost lățit pe acolo părerea, că ăiarul nostru își serbeză jubileul de 64 ani.

Mult regretatul V. A. Urechia, cu caldul și nesecatul entusiasm, ce-l avea pentru tot ce era românesc și mai vartos pentru ceea-ce contribuia la avântul și propagarea culturii românesce pretutindenți, pe unde trăesc Români, cetind despre jubileul, ce l'ar serba ăiarul nostru, ni-a adresat o scrisóre de felicitare, pe care a scris-o câte-va săptămâni înainte morții sale.

O publicăm mai jos, ca un prețios document al caldului interes ce-l nutria neuitatul profesor și academician față cu stăruințele și munca noastră pentru binele națiunei române :

Ateneul Român. — Cabinetul Președintelui.

D-Sale

D-lui Director al ăiarului „Gazeta Transilvaniei“
B r a ș o v .

Stimate Doamne Director!

Multele nevoi ale ăilei și infirmitățile bătrânețelor făcúra, că numai eri am avut scire de jubileul „Gazetei Transilvaniei“.

Permite-mi să-i urez o lungă viață cu reînnoită glorie pentru binele națiunei române!

Când am început a ceti românesce, am găsit în podul casei părintesce primii ani din „Gazeta de Transilvania“ și „Fóia pentru minte, inimă și literatură“. De-atunci n'am încetat de a-o ceti și astăzi, bătrân, sunt fericit, că *naintașu* mea trăesce și că sunt semne bune, că nu va înceta de-a fi și pe viitor ceea-ce a fost în trecut, grație vrednicilor scriitori, cari o conduc sub direcțiunea Doamnei-Tale.

Trăesce „Gazeta Transilvaniei“ și directorul ei!

Acesta e strigătul tuturor inimelor române și în deosebi a societăților, ce am onóre de-a reprezenta: Liga, Ateneul Român, Societatea de cultură Macedo-Română.

Bucuresci, 20 Octombrie v. 1901.

V. A. Urechia m. p.

Să ajutăm pe ai noștri.

Arad, Dec. 1901.

Să nu cumpărăm dela străini! — e strigătul de modă nu numai al presei maghiare, der și al corporațiunilor industriale din țără. Apelurile către public se țin lanț, ér bieții agenți ai fabricelor străine sunt amenințați să nu mai calce în Ungaria.

Decă publicului maghiar i-se cere să jertfescă „patriotismului“, cu atât mai vartos suntem îndreptățiți noi, Români, ca să cerem dela conștienții români, ca la acoperirea trebuințelor casei să jertfescă și *naționalismului*. Jertfa această va aduce camete îndecite. *Banii noștri, ai Românilor, să nu-i vörșăm în punga străinilor*, ci în a meseriașilor și a negustorilor români.

Ajutorarea meseriei și a negoțului românesc nu e numai o datorință națională, der și o cestiune de viață pentru viitorul conaționalilor noștri. Ceea-ce procurăm să procurăm dela Români, ér ceea-ce cumpărăm să cumpărăm dela negustorii români. Meseriașul român lucră și bine și frumos și eftin, ér marfa din prăvălia românescă póte face concurență celei jidovesce. Decă pe unii meseriași și comercianți i-am crescut până și cu stipendii, să nu-i lăsăm să se-și cerșescă mușterii neromâni.

Acum înainte de s-tele sărbători se fac multe cumpărături. Români, și în special Româncele noastre, să nu lase ușa meseriașului ori a negustorului român ca să între la străini, că nu e frumos să nesocotescă da-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

O dorință împlinită.

Mai de multe ori am afirmat în scrierile mele, că timpul cel mai frumos al vieții l'am petrecut la unchiul meu Iosif Ighianul, protopop în Ofenbaia.

Protopopul era frate cu bunică-mea, Ecaterina Ighian, căsătorită George Turdășan, fost preot în Bistra și în urmă în Benic la pólele Munților apusenți.

Ighianul dispunea de o avere frumoșă și era un om cu mare vađa la Români și străini. Contribuia cu sume destul de însemnate pentru scopuri culturale și naționale românesce. La încetarea sa din viață a lăsat o miie de galbeni instituțiunilor culturale ale Mitropoliei greco-orientale române din Sibiu. În casa lui era locul de întelnicire al fruntașilor mișcării naționale și n'a fost o deputațiune trimisă de Români la Împăratul, din care se nu fi făcut parte, acoperind în mare proporțiune și cheltuelile împreunate cu călătóriile pe atunci fórte anevoioșe.

La Benic trăia mama și bunică-mea, preotese véduve, și aveam o frumoșică moșióră rurală bine cultivată.

Legea strămoșescă în casa noastră era respectată cu sinceritate. Decă Duminecile și în alte sărbători ar fi lipsit vre-unul din ai casei dela biserică, mamei și bunicei în ăiaa aceea nu-i trebuia nici prând, nici cină, așa se supéra. La eșirea din biserică fruntașii treceau pe la noi, unde erau einștiți cu câte un păhărel de vinars de prune: *silvoriium* séu *apetitorium*. Preotul ne dăruia câte o liturghie de prescuri făcute ca pe la noi din câte șapte pânșóre din grâu curat de cătră prescurărite anume alese, și această danie a preotului noi o priveam ca mare considerațiune pentru noi și casa noastră.

În vremea iobăgiei réposatul meu părinte, fost preot în Benic, avea un bătrân clopotar, Zaharia Meteș, ajutorat în meșteșugul clopotăriei de doi feciori ai săi: Milinton și Mitruț, ambii ne erau fini botezați de bunică-mea. Pentru meșteșugul lor, sătenii îi numiau: Clopotari séu Clopotăresci.

Bătrânul clopotar se pricepea la stupărit, la fiertul cu căldărușă a prunelor brumărele, séu bistrițe, din care făcea vinars-*silvoriium*, și la altuitul pomilor roditor. ăiaa întrégă o petrecea la noi, fiind cuprins cu aceste lucrări.

În primăvara anului 1849, bătrânul

clopotar fiind surprins împreună cu Zaharia Cordea Frâncul și Iosif Tiușanul de cătră găinarii (tyukász) lui Csuták, un fel de bande cutreerătore pornite pe jafuri și omoruri, au fost tăiați în bucăți.

Trist sfârșit!

Unul din fiii săi, anume finul Mitruț, fiind în 1848 în lógărul lui Axentie, la apelul guvernului austriac a intrat ca voluntar la pedestrași oștirea imperială și fiind-că era mare meșter în a bate tóca, mai tot timpul l'a făcut în armată ca toboșar. În această a lui calitate a luat parte la tóte încăerările și ciocnirile sângeróse dintre kossuthiști și imperialiști. După căderea Sibiului în mâinile lui Bem, regimentul finului Mitruț a trecut prin strimtorile Turnului-Roșu la Craiova, în Valachia-mică.

Întorcându-se din țără a urmat cu meseria tatălui său și era unul din cei mai credincioși ómeni ai noștri de casă. Era sêrac pârilit, împovorat cu mulți copii. N'avea decăt o delniță în cepetul satului și o viuță în párae, pentru care plătea baronului dela Galda-de-jos mai multă dijmă, decăt făcea ea.

Caracterul lui era drept ca lumina sórelui și modul cum espunea starea materială și socială a țăranelui român, era

atât de limpede și de pëtrundător, încat nu mă săturam de a-l asculta. Póte chiar și această împrejurare a contribuit mult la atitudinea firului conducător al vieței mele.

Starea de lucruri urmată după revoluțiune, îl nemulțumia. Când vedea finanțul, par-că vedea pe dracul, fiind-că ne pecetluia căldărușă, ca să nu mai putem fierbe vinars de prune cu ea. Cu genđarmul se împăca ca cănele cu pisica, fiind-că ne silea să facem drumuri grele și tot noi plăteam darea pe ele.

Locuința finului Mitruț era de trei pași departe de noi, într'o căsuță clădită pe locul bisericeii, în colțul cimitirului din spre uliță. Această căsuță, în care am învățat multe din felul de a vedé și de a gândi a săténului român, a derinat'o un primar nebunatic, ca să facă școlă, și acum comuna n'are loc bun și potrivit pentru școlă, îngrijitorul cimitirului și al bisericeii n'are casă de locuit pe săntul pământ a acestor așezăminte, și vechia dinastie a Clopotărescilor s'a stîns în Benic...

*

Vacanțele școlare vara le petreceam la Ofenbaia, séu la cumnatul meu preotul din Muncel, un chilometru departe de Ofenbaia, pe vatra Arieșului în sus. La

torința națională: *sprijinirea meseriașului și a negustorului român*, care la rândul său e dator să sprijinească némul și biserica, crescând familii românesce, plătind cult, cumpărând cărți, diare românesce etc.

Numai dela Români! Asta să ne fie lozinca.

E.

SCIRILE DILEI.

— 22 Decembrie v.

Pentru meseriașii noștri. În localul „Asociației” meseriașilor se va continua mâine Duminecă 23 Dec. v. seria prelegerilor. Inceputul la 4 ore d. a.

Liturghia maghiară. Este cunoscută mișcarea câtorva „patrioți” ruteni, cari au pus toate pietrele în mișcare, ca să li-se permită a ține slujba în limba maghiară. În Roma au găsit împotriva noii reformatori. Acum vine un canonic maghiar din Strigon, cu numele Dr. Rajner, care într'un articol scris în revista „Kat. Szemle” combate cu puternice argumente liturghia maghiară. — Va să țină nici Maghiarii înșiși nu sprijinesc tendințele „Maghiarilor gr. cat.”

Depunere de mandat. Deputatul român din diata Bacovinei Dr. Ioan cav. de *Volcinschi* a depus mandatul său, notificând această marelui țării și președintelui clubului diatal român. Se presupune, că cauzele sunt de natură politică.

O comună vândută la licitație. Pe ziua de 7 Ianuarie a fost fixată licitația tuturor averilor din comuna rutenescă Alsó Kalocsa din Maramureș. S'au scris multe despre espicatarile jidovilor din acel comitat și diarele, cari și-au mai păstrat un rest de dragoste creștină pentru nenorocirii Ruteni, au protestat contra acestor esploatări neomnesce. Acum vine diarul „Hazánk” și spune, că protestările cu greu vor avea efect, deorece la băncile, cari au cerut licitația, sunt interesați alături cu Jidovii, și funcționarii administrativi, în frunte cu fișpanul Rosner Ervin, care primesc pe an dela o bancă un onorar de 12,000 corone. Afară de această, banca în fruntea căreia stă fișpanul, este sucursală băncii din Budapesta, în fruntea căreia stă jupănul Kornfeld Zsigmond, pe care d-l Szell numai de curând l'a făcut membru în camera magnaților. — Apoi cum să nu fie exploatat bietul popor de jidovi, când aceștia au protectori așa de sus puși.

Alegere de primar comunal între baionete. Din *Vidrascu*, comitatul Terna-vei mică, ni-se scrie: „In 30 Decembrie n. s'a făcut alegerea de primar în comuna noastră. Actualul fișolgăbiru a trimis înainte doi gendarmi sub pretext de a pre-

veni turburarea în popor. Poporul și-a fost propus, ca cu ori-ce preț să răstörne pe fostul primar, ca să scape de multele apăsări și nedreptăți, ce i-a făcut acesta, și să alege pe Mihail Moldovan, econom de frunte, om cu stare bună și cu purtare esemplară. Dăr ce să vezi? Fișolgăbiru a pus pe cei doi gendarmi lângă ușa cancelăriei comunale și n'au lăsat pe alegătorii lui Moldovan să intre. Fișolgăbiru, în virtutea dreptului ce-l are, a eschis dela candidare pe Moldovan Mihail, a candidat pe fostul primar și pe alți doi figuranți. Incepându-se votarea, cei din urmă au repășit dela candidare și a rămas în candidație tot fostul primar, pe care fișolgăbiru l'a declarat de ales. Așa s'a jucat comedia această electorală în comuna Vidrasu din cercul Ernotului. Asta să fie ore legea și dreptatea lui Szell, buciurnată pe toate gardurile? Dorința și dreptul poporului e încălcat și nesocotit, ér fișolgăbiru își jockă mendrele în dragă voe.”

Prelegeri economice. Aduc la cunoștința celor interesați și pe această cale, că sunt delegat din partea „Reuniunii economice comitatense” de a ține câte trei prelegeri în comunele *Porumbacu sup.* și *Găinar.* În Porumbacu sup. timpul prelegerilor e fixat pe zilele de 8 și 20 Ianuarie, apoi 2 Februarie 1902 la 1 oră după amieză, ér în Găinar timpul prelegerilor e fixat pe 12 și 26 Ianuarie, apoi 12 Februarie 1902 la aceeași oră. Prima prelegere are de obiect: prăsirea vitelor, a rimătorilor și bólele acestora. A doua prelegere are de obiect: tractarea rațională a gunoiului, canalizarea pământului apătós și stîrpirea buruienilor. A treia prelegere are de obiect: cultura plantelor de nutreț și arăturile de toamnă. — *Ioan Georgescu.*

Decadența unui ficior de bani gata. *Iekelfalussy László*, fiu de aristocrat maghiar, a avut foarte rele purtări. Părinții lui au cheltuit multe parale în speranța, că vor scóte ceva din el. Tóte au fost însă în zadar. Școlile secundare le-a terminat el căne-căpășce, dăr mai departe n'a vrut să învețe. A trăit luxos și nu i-a plăcut să muncească. După ce a isprăvit tóta averea, a intrat în gendarmerie, dăr l'au dat afară și de acolo. În cele din urmă se dăduse beției și intrase ca vizitîn la un hotelier în *Krompach*. În nóptea de Crăciun venind beat acasă, a cădút fără simțiri înaintea grajdului și nu s'a mai sculat. În starea lui de beție a murit de frig, acolo unde a cădút.

Avis. D-l preot *Ioan Bochiș* din Borșa aduce la cunoștința publicului, că a scos de sub tipar două cărți. Cea dintâi intitulată „*Cursul dezvoltării*”, cuprinde 15 narrațiuni în care se combat certele familiare, urmările triste a creșterii greșite a copii-

lor; decadența omului prin beuturi alcoolice etc. A doua e o traducere din operele lui Bolanden „*Periculoși pentru stat*”, narrațiune populară instructivă. Prețul celei dintâi e 1 cor. + 10 bani porto, a doua costă 50 bani. Ambele prenumerate deodată 1 cor. 70 bani, trimise franco. Se află la autor în *Kolozs-Borșa* posta în loc.

Din Zlatna ni-se scrie: „In nr. 49 de Duminecă al prețuitei „*Gazete*” ați luat notița despre încetarea din viață a d-nei Ana Plaște, dăr din eróre s'a omis a se arăta, că printre cei cari jelesc pierderea această este la primul loc soțul răposatei *Filimon Plaște* em. pretore și notar cercual *Răposata* a avut o frumoasă înmormântare.”

Băile de vană și de abur ale Eforiei școlare din localitate, vor fi închise Marți, 25 Decembrie v., prima zi de Crăciun.

Prima societate pentru mărirea fetelor. Institut pentru asigurarea fetelor și băieților. În luna Decembrie a tr. s'au inseris 1108 părți de competență, ér ca competența de mărirea s'au plătit 78,539 cor. 86 b. Numărul total al părților de competență înscrise dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie este de 13,359, ér suma totală a competențelor de mărirea face 584,950 cor. 12 b. Dela înființarea institutului s'au plătit sub titlul de competență de mărirea 6,856,472 cor. 84 b. Comisiunea supraveghiatóre, ca în fie-care an așa și la 31 Decembrie 1901 la amiază, controlând averea, a găsit următoarele poziții: Imobile 1,489,622 cor. 12 b. Depozite de economii: 2,121,234 cor. 57 bani. Hipotecii prime cu 4 1/2%: 3,332,033 cor. 35 bani. Imprumuturi pe obligații: 300,161 cor. 32 b. Bani gata: 42,825 cor. 61 bani. Total: 7,285,887 cor. 01 b.

O mulțime de scrisori de recunoștință și declarații din partea medicilor renumiți dovesc, că cel mai buu mijloc pentru evitarea suferințelor de anemie, krup, plept și plămâni și altor asemenea bóle este untura de pește a lui Zoltan. De ore ce n'are gust séu miros nepăcut, copiii și adulții o iau fără gréță. Este foarte nutritóre și ușor de mistuit. O sticla 2 corone. Se capătă în tóte farmaciile.

Scrisórea unui țeran.

(Eces de zel gendarmerese).

Cetitorii noștri își vor fi aducând aminte de furtul de bani, ce s'a săvîrșit tóamna trecută în Hațeg. Gendarmii făcând atunci cercetări, au pus la cale mai multe perchișiții. Intre cei năpăstuiți cu perchișiția era și țeranul *Adam Daju*, la care, fiind nevinovat, se înțelege, că n'au găsit nimic bănuitor. Țeranul însă fiind om iubitor de carte, își adunase o mică bibliotecă, în care, borfăind domni gendarmii, au confiscat pe nedreptul nisce cărți, pe cari nici

până în ziua de astăzi nu le-au înapoiat proprietarului. Publicăm mai jos jalba țeranului, protestând contra volniciei gendarmeresci și denunțând casul superiorilor competenți, ca să pună la reson pe voincoșii gendarmii. Étă scrisórea:

Rugare către onorata Redacțiune a „Gazetei Transilvaniei”.

Onorate Redactor!

Te rog să faci bine, să iai amintirea această numai decăt în sémă, căce iacătă, ce vrú străinii să facă cu noi, căce și cu mine iacătă, ce s'a întâmplat:

Când au perit banii dela posta din Hațeg (banii au perit la 22 Septembrie — 5 Oct.), dără fiind și eu în apropierea poștei, am venit și eu în cercetare, așa-dară au venit gendarmii și mi-au controlat casa în formă de hoț séu tâlhar și n'au găsit nimica la mine în casă, dără mă rog eu am o bibliotecă frumoasă în casă și mi-au confiscat 6 dăraabe de cărți: 1 esemplar „*Răspuns la cartea neagră*” (Axentie Severu), 1 esemplar „*Românul în sat și la óste*” (Pop Reteganu), 1 esemplar „*Alcoolismul în România*”, 1 volum din foia „*Vulturului*” dela Oradea-mare, legate mai multe esemplare la olaită, 1 esemplar „*Foia Poporului*” din Sibiu, 1 esemplar din „*Gazeta Transilvaniei*” la care și eu sunt abonator.

Dără din 26 Septembrie — 9 Octom. mi-le-a ținut la casarma de gendarmii în Hațeg până în 16/29 Decembrie, și eu n'am scuit unde sunt. Așa-dăr am făcut în 16/29 Decembrie o întrebare la strajameșterul dela gendarmii:

— Mă rog, domnule strajameșter, unde sunt cărțile mele, căce eu am lipsă de ele?

Dăr el mi-au dictat, căce trebuie să facă arătare domnului fișolgăbiru, căce noi Români n'avem iertare să cetim cărți românesce; — dăr eu am răspuns:

— Decă nu este iertat, de ce le trimet cei, care le fac de acolo?

Și strajameșterul și un *firer* român mi-au spus:

— Căce nu este ertat, să faceți d-vóstré cărți românesce, căce decă vé prinde cărțile, vi-le confiscă și pe d-vóstré vé duce la Sighedim în temniță, — și noi sé mergem în..... peste Carpați, în România, căce acolo este dreptul nostru, sé cetim cărți românesce.

Dară eu *Adam Daju* mă rog, să faceți bine, sé dați publicului amintirea această, în tóte abonamentele (foile--Red.) românesce, și în străinătate și în România și la altele abonamente din poporul nostru român.

Anul 1901 Decembrie 17/30.

Hațeg Sub cetate. *Adam Daju.*

inceputul și sfîrșitul fie-cărui an școlar, *Pavel Cătana* din Muncel mă aducea și mă ducea la școlă.

Cătana era în vîrstă înaintată, însă se ținea bine. Înalt, uscăcios și osos la trup; cu ochii negri sprâncenați și cu o înfățișare marțială ca și a unui legionar de ai lui *Traian*.

Scia și carte, pe care o învățase în îndelungatul séu serviciu militar făcut ca *grenatir* în provinciile italice: Lombardia și Venezia. Cunoscea bine limba italiană, în special dialectul *furlan*, pe care l'a învățat cât a stat în garnisonă la Padua, Udine, Gorița și în alte localități furlan-italice.

Era decorat cu „virtutea militară” și cu „serviciul credincios”, pe care le-a primit dela împăratul pentru vitejia dovedită în bătăile cu *Napoleon Bonaparte*.

Fiind concediat din armată pentru vîrstă sa înaintată, avea o pensiune numită „*groșiță*”, cam patru bănuți pe zi.

În mișcările noastre culturale și naționale era bine inițiat. Mi era dragă călătoria cu el, pentru-că îmi povestea cu o deosebită plăcere, că în cutare localitate din munții noștri apusenii ce s'a întâmplat în vremea lui *Horia*, séu a lui *Iancu*; ér când îmi arăta locul, unde ca băiat în

vîrstă abia de 15 ani împliniți a fost prins cu funia de „ómenii legii” spre a-l vîri în armată, crășnea din dinți și tăcea.

În vremea iobăgiei, recrutarea fiilor de iobagi se făcea ca și comerțul cu *Negri* în America séu Africa.

Ómenii puterii publice porniau la gónă și prindeau cu funia, séu cu arcanul, pe tineri iobagi români dela vîrstă de 15 ani în sus, spre a-i da în armată.

Chiar guvernul marelui principat al Ardealului, înspăimântându-se de acest mod barbar de recrutare, într'un decret din anul 1847 îl condamna ținend:

„De multe ori deregătorii satelor și ai județelor se năpusteau în puterea nopții asupra caselor ómenilor și răpeau din brațele părinților pe copiii lor, pentru a-i da în oștire. Cei prinși cu funia erau legați cu mâinile la spate, ca robii, și care avea nenorocirea să fie apt pentru serviciul militar, tóttă viața lui servea în armată și numai ca prin minune scăpa câte unul din cătănie, fiind încă sănétos și negârbovit de anii bétrăneței.

„Cu ocaziunea prinderii cu funia se întemplau bătăi, omoruri și incendiări făptuite de ómenii stăpânirii. Ómenii se vindeau și se cumpărau. Persecuțiunile nu mai aveau sfîrșit.”

Acastă stare barbară a ținut până cam pe la 1831, când împăratul *Francisc I* a înlocuit-o cu recrutarea voluntară cunoscută bétrănilor sub numirea de „*vêrbunc*” dela nemțescul *werbung*.

Modul acesta de recrutare nedând rezultatele așteptate și regimentele transilvănene fiind aprópe descompletate, diata Ardealului în anul 1847 a votat prima lege *civilisată* pentru întregirea óstei, care întroducea în țera noastră pentru întâia-óră recrutarea prin tragere la sorți a tinerilor dela 18 ani în sus. Guvernul din Clușiu a promulgat apoi această lege cu decretul Nr. 13285 din 11 Nobembre 1847, din care am extras rëndurile de mai sus.

În vara anului 186... călătorind prin munți și trecend prin dumbrava *Gioagiului-de-sus*, *Pavel Cătana*, ca de obicei, cânta:

„Cătănire-ași cătăni,
„Numai pușca de n'ar fi,
„Pușca și óțelele
„Alea mi mănăcă șelele!”

Cântecul lui *Pavel* era foarte esplicabil, decă vom ține sémă, că până pe la 1866 puscile austriacilor împreună cu rașița, cu cartușierul și cu baioneta apăsau foarte greu în spinarea soldatului.

Apropiindu-ne de măréta stâncă:

Pléșa Rămețului, peste crésta căreia trecea drumul, se deschidea o vedere, decăt care mai frumoasă nu cred că ar esista în raiul pământesc. Spre resărit, munții țării românesce se zăreau atât de aprópe, încât părea că poți pune mîna pe ei. Spre apus se întindea un șes cu poeni, poenițe și lanuri de holde sémenate cu grâu curat de primăvară, în care prepelețele și cristei se preumblau și cântau ca la ei acasă și care se perdeau în céta lăsată din piscurile bétrănilor *Tarcău*. La pólele *Pleși* în mijlocul unei păduri de tei și trandafir și sélbateci, era o fântână cioplită în stâncă, pe care pentru admirabila ei pozițiune, trecătorii au botezat-o „*Fântâna teilor*”.

Dela bétrănul *Tarcău*, care da cu capul în lună, peste valea *Poenii*, pe sub marginea unei păduri de brad, se resfătau pe coste nisce liveți cu iarbă ca mătasa și care nóptea erau luminate de lumina unei și diua încăldite și luminate de radele sórelui. Pe liveți se zărea ici și colea câte o casă clădită în formă munte-nescă și în mijlocul caselor se înălța o biserică de zid, zugrăvită și acoperită cu plev alb ca argintul. La această biserică a slugit mai de mult popa *Cercel*, care a fost dat în judecata „*Bezirkkerilor*” fiind

Invitare.

Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Braşov şi Săcele are onoare a invita, pe această cale, pe P. T. public cult românesc la petrecerea cu dans, ce se va ţine în presera Anului nou românesc, 31 Decembrie st. v. a. c. (13 Ianuarie st. n. 1902) în sala de concerte şi teatru dela Redută, în loc.

Petrecerea aceasta este ocaziune bună de a-şi petrece Românii presera Anului nou într-o mare familie românească.

Inceputul la 8 ore seara.

Preţul de intrare 2 cor. de persoană; pe galerie 3 cor.

Alte invitaţii speciale nu se trimit.

Braşov, 16 (29) Decembrie 1901.

În numele Reuniunii:

Balaşa Blebea, Dr. Ios. Blaga,
presidentă, secretar.

Despre asigurări.

Asigurările asupra vieţii au luat în timpul din urmă o întindere foarte mare. Unele dintre ele au devenit cele mai bune instituţiuni sociale. Astfel ele formeză deja în apusul Europei motorul aprópe principal al susţinerii generale. Ele sunt ca o cumpănă, care echilibrează viaţa omenescă.

Pentru noi Românii această instituţiune este — pot dice — cu totul nouă, şi sunt mulţi între noi, cari nu află destulă garanţie în calculul operaţiunilor şi în binele ce-l aduc aceste feluri de asigurări, cari, primite şi lăţite în siml atât al poporului, cât şi al inteligenţei noastre, ar scăpa multe familii dela miserie. Mare parte din noi privim la aceste instituţiuni cu sânge rece şi ne ferim de ele ca de Satana. Şi popórele din apusul Europei, până a nu ajunge la cultura de ađi, încât pot pricepe chemarea, ce o au aceste instituţiuni în viaţa omenescă, nu numai se feriau de ele, dér le opriră prin lege ca fiind „contrare ordinii morale şi sociale.“ Tot acele popóre însă ađi, ajunse póte la cea mai înaltă tréptă de cultură, nu mai véd în asigurări un ce, care ar strica omenimei, ci din contră le-au îmbrăţişat cu cea mai mare căldură, lăţindu-le în cele mai de jos pătură ale poporului, înfiinţând așa numitele *asigurări populare*. Ei sunt convinşi de binele ce-l aduc asigurările şi nu numai le-au recunoscut prin lege, dér multe state îi dau mână de ajutor, silind pe funcţionarii a-şi asigura.

Ore de ce nu am face şi noi un pas înainte? De ce n'am căuta să studiem aceste instituţiuni şi întru cât nu le putem studia şi pricepe, să ascultăm sfatul celor, cari le cunosc, astfel ca primindu-le pe un teren cât mai larg, să putem scăpa de miseria şi sărăcia, ce ne urmăresce pas de pas.

Pentru-ca să ne convingem, că în asigurările asupra vieţii nu e nimic contrar legilor morale, după cum înainte s'a susţinut, amintesc un singur cas. Un om muncesce pentru a-se susţine pe el şi familia sa. În munca acesta desinteresată el este urmărit vecinic de grija, că ađi mâne va muri şi familia lui va fi silită a cerşi pe drumuri. În casul, decă se asigură așa ca la mórtea lui să capete urmaşii o sumă anumită, el în munca lui ăilnică nu mai e urmărit de grija, ce mai înainte în continuu îl muucia, şi decă chiar urméză casul trist al morţii lui, familia va căpeta suma, ce el a destinat a-i rămâne ca preţ de rescumpărare a venitelor lui de mai târziu.

Pentru-ca să înţelegem pe deplin bunătaea acestor instituţiuni, să facem o comparaţiune între asigurările asupra vieţii şi asigurările contra incendiului, atât de mult practicate la noi.

Fie-care scie, că proprietarul unei case în valóre de 10,000 coróne d. e. plătesce an de an o sumă anumită, pentru-ca în casul când casa ar arde, să capete valoarea de 10,000 coróne. Asigurarea asupra vieţii nu face alt lucru, decât plătind o sumă anumită, fie odat pentru totdeuna séu în rate anuale, să capete în casul când respectivul ar muri o sumă anumită, micşorând prin acesta efectul desastroos al morţii lui. Deosobirile însă sunt foarte multe, şi tóte sunt în favorul asigurărilor asupra vieţii.

Asigurările contra incendiului nu sunt decât folositoare, pe când asigurările asupra vieţii sunt *indispensabile*. De fapt, decă casa arde, proprietarul trăieşte. El prin muncă constantă şi prin organizare contiuaă, póte să-şi construescă de nou casa. Decí nu e indispensabil a-şi asigura casa. Decă din contră móre proprietarul, nimenea nu rămâne în urma lui, care să repare paguba cauzată prin mórtea lui accidentală, séu prematură. Pentru-ca să evite acesta, e indispensabil a-şi asigura viaţa. Casa póte rămâne tot așa de bine nearsă şi în casul acesta proprietarul a plătit în mod gratuit primele de asigurare (plătirile, cari se fac la societate), cel asigurat, ca să nu móră niciodată nu se póte. Decă nu móre ađi, va muri mâne, şi decí tot vine odată casul de mórte, când urmaşii lui au de a primi fructul agonisirei şi prevederei lui.

În consecinţă primele unei asigurări contra incendiului sunt într-o-câtva pure spese, pe când primele unei asigurări asupra vieţii sunt nisce depuneră, cari mai curând séu mai târziu au de a intra în vigóre.

În fine, pentru-ca mai bine să vedem superioritatea acestor asigurări, cu încetarea plătirii „primelor“ de asigurare contra incendiului se anulează şi asigurarea. Decă eri n'ai plătit „prima“ şi ađi arde casa, n'ai nici un drept de a pretinde dela societate vre-o

despăgubire. La asigurările asupra vieţii lucrul e cu totul altfel. Îndată ce ai plătit cele dintăi trei „prime“ de asigurare, póti sista ori şi când plătirea lor mai departe, dér pentru aceea contractul de asigurare nu se anulează, el rămâne şi mai departe în vigóre şi când móre asiguratul — deşi póte el n'a plătit în decurs de 10 ani nici o primă — va primi o sumă coréspundătoare primelor plătite, calculată pe base matematice.

Adevărat, că decă omul trăesce o viéţă îndelungată plătesce o sumă care calculată cu interese dela interese întrece într-o cât-va suma de asigurat. Dér de acest lucru la contractarea asigurării nu póte fi sigur, căci viéţa lui e în mâinile Atotputernicului şi nici până mâne nu póte fi sigur, că trăesce. Şi decă chiar de fapt plătesce cu ceva mai mult, decât primesce, aceea nu rămâne societăţii, care asigură, ci se împarte acelor familii, a căror cap a murit înainte de vreme, şi cari ar fi nevoite — decă n'ar fi el ca să plătescă cu ceva mai mult — a rămâne fără nici un mijloc de trai. Mai mult! De ce n'ar da cu inima liniştită şi cu conştienţa împăcată, când pe patul prematurăi sale morţi cu vocea stinsă, cu lacrimile în ochi şi cu inima plină de durere se rógă Atotputernicului pentru viéţa lui, rostind cu evlavie cuvintele: *Avea totă o dau — Dómnne! mai dá-mă ceva ăile de trai.*

Şi în fine de ce n'ar da liniştit, când pe altarul lui Bachus e în stare a jertfi şi cei din urmă ban, pe cari cu sudórea feţei lui i-a adunat pentru a susţine familia sa?

În acest ajutor reciproc apare mai bine şi mai clar caracterul eminent moral şi salutar al asigurărilor cari printr'o ingeniosă invenţiune numită: *asigurare în cas de mórte pe întreaga viaţă* primesce o destinaţiune de cea mai înaltă menire, care se póte chema: *destinaţiune providenţială*.

Dintre tóte felurile de asigurări decí cea mai bună şi cea mai folositoare, care niciodată nu aduce perderi unei familii, sunt „asigurările în cas de mórte pe întreaga durată“.

Dér nu numai mórtea lui póte fi păgubitoare familiei, ci şi slăbirea forţelor sale de muncă. Ajuns la bătrâneţe, el nu mai póte produce atâtă, cât ar fi de lipsă pentru susţineria familiei. Decí pentru a preveni acesta eventualitate, el va contracta:

1) O asigurare de capital în casul de va trăi o etate anumită, stabilită în contract, şi care totdeuna va trebui astfel combinată, ca să fie aproximativ la aceeaşi epocă cu etatea, când nu mai e în stare prin munca lui a sustine familia; séu

2) O rentă viageră — adecă o plătire anuală, pe care are de a o primi dela epoca stabilită în contract an de an până va trăi.

Aceste asigurări însă e bine ca totdeuna să fie combinate şi cu asigurările în cas de mórte şi în deosebi pentru aceea, cari au şi familie, căci numai atunci își ajung ţinta, ce o au în general asigurările de a repara daune, cari sunt independente de voinţa omului.

Braşov, Decembrie 1901.

M. N

Raport

presentat de d-l Cornel Aisér, membru în comitetul despărţământului I al „Asociaţiunii“, în cestiunea înfiinţării unei Reuniuni agricole române pe teritoriul comitatului Braşov.*)

— Continuare. —

III.

După cum cu toţii scim, agricultura este unicul ram de producţiune al poporului nostru şi în direcţiunea acesta s'a făcut foarte puţin, ba în unele părţi chiar nimic. Abia acum am început şi noi să ne ocupăm de ţărănimea noastră, să ne îndreptăm privirile nóstre asupra stărilor dela sate, să ne interesăm de sórtea ţeranilor nóstri. Dér pentru-ca să putem cunoşce stările dela sate mai bine, de sine se înţelege că trebuie să le privim cât se póte de aprópe, şi ca să cunoşcem ţeranul nostru şi viéţa lui de acasă, mai de aprópe, trebuie să mergem la el acasă, să stăm cu el de vorbă, să-i ascultăm jalbele şi să-i vedem necasurile lui. Căci numai astfel vom puté sci, unde-l dóre, cari sunt lipsele şi nevoile lui, şi vom puté găsi leac pentru ranele şi durerile lui. Acolo, acasă la el, vom vedé, că réul cel mai mare de care suferé ţărănimea noastră, e sărăcia şi nescinţa. Poporul nostru e sărac nu fiind-că e popor agricol, dér fiind-că nu scie să-şi cultive moşióra lui într'un mod mai raţional şi mai practic pe de-o parte, ér pe de altă parte fiind-că nu scie să se foloséscă de însoţiri şi tovarăşii agricole sătesci, cum le au celalalte popóre. Sunt fel de fel de reuniuni şi întovărăşiri, cari s'ar putea înfiinţa prin comunele românesce şi cari să vină în ajutor poporului nostru, dér, durere, el nu le cunoşce şi nu scie să se foloséscă de ele. Precum sunt așa numitele „magazine de bucate“, cari au de scop să împrumute ţeranilor în timpul lipsei bucatele de séménat şi pentru traiul lor. Apoi sunt „Însoţirile de credit şi anticipaţiuni“, sistem Reiffeisen, cari au de scop să împrumute ţeranilor cât mai ieftin şi mai de

învinovăţit de duşmanii séi, că ar fi prădat şi ars Aiudul în 1848.

Alătura cu biserica bătea la ochi trecătorilor o casă aşedată pe fundament de zid şi cu pereţii de blane cioplite din brad de meşterii lemnaři români şi acoperită cu şindilă. De-asupra porţii, la uliţă, era un porumbar construit din scânduri de brad date la rēndea şi de pe coperiş sclipiau două cruci mari lucrate din tunichea. Pe grinda de stejar cioplită în patru dungă, care îmbina stēlpii porţii, era scris cu slove mari roşii cirilice:

„Todor Cătalină, biroul (primarul) comunei Brădeşti, 1838“.

Primarul era un om voinic şi bine trăit, vorba Românului: „uită-te la faţă şi nu-l întreba de viéţă“. Părul lui alb ca néua era rotund rătezat şi lăsat pe umeri. Barba rasă şi musteţele tunse cu fórfece. În ochii lui albaştri, ca viorelele, se manifesta multă inteligenţă, însă şi multă viclenie, şi hainele lui românesce, ca la Buciumani, îi dădeau o înfăţişare cesariană. Trei-deci de ani şi mai bine se strecurase, de când era primarul comunei Brădeşti. Avea intrare liberă în lumea mare unguerescă şi de aceea avea puţină încredere în puterea de viéţă a Românilor cu carte.

În privinţa poporului român, împăr-

tăşea vederea prinţului Stúrbei, séu a lui Bibescu-Vodă exprimată în timpul, când consulii străini dictau în ţera românească: „sórtea poporului român este să fie în veci smerit şi umilit“.

Crâşmele din valea Barnei până în valea Poeni şi până în valea Albă, el le ţinea cu arēndă dela stat, judeţe şi comune. De aceea în adunările generale ale comitatului, când se năceau desbateri înflăcărâte între Români şi Maghiari, păşia ca mijlocitor, făcend propuneră în două perispre a împăca lupul cu capra şi capra cu varza, séu cum s'ar dice, umbra în politică cu doi bani în trei pungă.

În amurgul serii, trecend prin Brădeşti, primarul şedea pe laviţă la pórtă şi cunoscend-ne, ne-a pofit să rămānem la el în gazdă peste nópte.

În timpul cinei, gazda casei, cum e datina românească, deschidend vorba, l'a întreat pe Pavel Cătana dicend:

— „Ce mai veste-poveste în ţeră, frate Pavele?“

— „Multe de tóte şi mai nimic, cumetre Cătalină“, răspundea Cătana gânditor. „Grija mea este de a vedé pe domnişorul mai curend domn pe aici, pe la noi, să ne povătuéscă în limba noastră românească“,

— „Asta-i cam greu frate Pavele“; înterupea primarul cu aerul unui negustor îmbogăţit, „nu-î dat Românului să fie în fruntea bucatelor“.

„Ungurii sunt mai tari decât Românii; ei au grofi şi baroni, cari merg la împăratul, cum m'aş duce eu la popa din Brădeşti. Tot ce cer li-se dá din Beciu.

„Românii nóstri învăţaţi fiind săraci lipiţi, pentru a puté trăi, au nevoie de slujbe şi se dau după pēr.

„Feciorul cantorului Codău din Negrilescii şi pe tatăl séu l'a tágăduit, schimbându-şi numele Codău în Farkady, numai pentru a puté căpeta dela Ungurii o slujbuliţă cât de mică, ca să aibă ce mânca, vorba cântecului:

„Gura de om
„Gura de căne
„Cere pâne!“

— „Tu cumetre Cătalină“, replică Cătana foarte serios, „vorbesci păr-că ne am găsi tot în vremea iobăgiei, când munca şi braţele ne erau robite, încât nici cenuşa în vatră nu mai aveam.

„S'au schimbat vremile, nu mai sunt cum au fost.

„Astăđi suntem stăpāni pe capul şi pe munca noastră, Românii nóstri învăţaţi ţin la limba şi neamul lor şi își dau tótă

silinţa de a povăţui poporul pe calea binelui şi a adevărului.

„Românul învăţat, astăđi póte trăi din munca condeiului, ca şi plugarul din munca câmpului, fără să aibă nevoie de a se smeri şi umili înaintea străinului.

„În sfirşit, cumetre Cătalină“, termină Cătana accentuând, „nefiind pădure fără uscătură, numai nisce uscături şi secături ca Codău şi ca Lingău, deprinşi a trăi pe la uşile Ungurilor, ca câinii de vėnat în coteţele vėnătorilor, se mai lapedă astăđi de limba şi legea lor românească.“

Ne-am ridicat dela masă şi dicend „Tatăl-nostru“, i-am dorit primarului nópte bună şi el ne-a pofit somn ușor.

A doua ăi des de diminetă, când se lumina de ăiuă, mulţumind primarului pentru buna primire şi invocand strămoşescul „Dómnne-ajută“, am plecat...

* * *

Sunt mai bine de patru-deci de ani, de când începeau timpurii mai bune şi pentru Români. În acele timpurii bune, Românii lucrau cu puteri unite pentru luminarea şi propăşirea poporului românesc. Limba o cultivau şi o curăţiau de barbarismele străine strecurate pe furis în ea, întocmai cum cultivă şi plivesce grădi-

grabă sume micuțe pentru acoperirea trebuințelor momentane. Apoi sunt însoțirile pentru procurarea de mașini și unelte agricole, de altoi și de sămânțe, așa numitele „tovărășii agricole“; după aceea mai sunt însoțirile de consum și însoțirile pentru valorisare ș. a. Fără îndoială, că pe lângă aceste sunt „reuniunile agricole“ cele mai necesare și mai folositoare pentru poporul nostru și care contribuie mai mult la înaintarea lui economică și la îmbunătățirea stării lui materiale. Și tocmai acesta e scopul ce cu toții îl urmărim și pentru a cărui îndeplinire va trebui să lucrăm cu totă râvnă, cu totă energia și cu totă dragostea noastră.

Să nu se credă, că e un lucru grozav de greu a introduce în sinul poporului nostru un fel de organizare economică. Munca economică a țeranilor noștri se poate organiza în primul rând prin înființarea de reuniuni agronomice. E lucru constat, că reuniunile acestea sunt cel mai puternic mijloc pentru de a ridica poporul nostru la bunăstare și putere.

Începutul s'a făcut la Sibiu, s'a continuat la Orăștie și acum ni-se impune datorința de a ne estinde tot mai mult cu crearea de noi reuniuni în toate părțile locuite de Români, în toate comitatele românesce.

Lățirea meseriilor, a comerțului și a industriei de casă, d'eu deosebire introducerea economiei raționale la poporul nostru prin reuniuni agronomice, este o datorință a noastră din cele mai întetite și o lucrare de cel mai mare folos, care se impune inteligenței și frunțașilor noștri. Scopul unei astfel de reuniuni este de a lucra la perfecționarea tuturor ramurilor de agricultură, de industrie agricolă și industrie de casă, precum și de a îmbunătăți starea materială a claselor agricole, în deosebi a cultivatorilor micș. Pentru ajungerea acestui scop, reuniunea va căuta în primul rând a introduce economia rațională, va da o deosebită atențiune culturai vitelor, se va ocupa de cultura viilor și a vinului într-un cât va afla de trebuință, se va îngriji de cultivarea pomăritului și valorisarea pomelor, se va ocupa de legumăritul, cu cultura pasărilor de casă (a galițelor), cu stupăritul și cu mătăsăritul. În primul rând trebuie, ca să studiem referințele economice ale

populației rurale, și spre acest scop reuniunea va căuta, ca să vină în contact cu țeranii noștri și încât li va fi cu putință să-i cerceteze acasă la ei. Reuniunea va introduce toate reformele necesare pentru lățirea învățământului agricol, pentru industria agricolă și industria de casă și va înființa, încât li va permite mijlocele, și ea însăși asemenea școle și cursuri de economie și industrie domestică. Pentru lățirea și introducerea unei culturai raționale în creșterea vitelor, reuniunea se va folosi de toate mijlocele spre a estinde în toate comunele de pe teritoriul comitatului rassa de vite din Alpii austriaci. Spre acest scop, ea va căuta să răspândescă în cercuri tot mai largi vederile progresiste despre ținerea și creșterea vitelor și va da mână de ajutor cultivatorilor de vite, căci e lucru constat, că cu cât țeranii noștri vor avé vite mai multe și de rassa mai bună, cu atât și starea lor materială va fi mai bună și mai multămită. Cu privire la industria casnică, atât de mult neglijată în timpul din urmă, reuniunea va face tot posibilul, ca să repara acele timpuri, când în familiile române femeile dela clasa cea mai înaltă până jos la colibă, întrebunțau timpul torcând și țesând. Astădi vedem, că acest obicei străbun e părăsit de clasa mai ridicată și încetul cu încetul începe să fie părăsit și de țerancele noastre. E lucru cunoscut și cu toții trebuie să recunoscem, că industria de casă e de mare preț, e o binefacere pentru poporul nostru din toate punctele de vedere. Ea e cea mai puternică temelie, pe care se poate clădi fericirea și mulțumirea poporului. Este foarte greu a sfătui un popor la fapte mari și generose, a-l povățui la jertfe pentru interesele publice și culturale, când abia are pânea de toate zilele. De aceea va trebui să căutăm a susține din toate puterile industria acăsta și să contribuim la înflorirea ei, căci vedem, că în acele părți unde ea se susține și se cultivă, poporul este în bună stare și ne va fi cu mult mai ușor a-l sfătui și a-l îndemna să îmbrățișeze și alte industrii. Din cele amintite până aci se vede importanța industriei de casă și isvorul de câștig ce-l pot avé țeranii noștri, și sunt convins, că reuniunea va îndeplini o faptă națională, punându-se pe muncă și arătând prin fapte folosele ce rezultă pentru familiile române, lucrându-și pâanza din inul și

cânepa cultivată pe moșia lor proprie.

Având în vedere, că pomăritul — care până acum în anii din urmă era o ocupațiune de tot secundară la poporul nostru — prin rentabilitatea, ce o are astădi, a ajuns un ram principal de economie; și având în vedere, că la noi la Români și în special din comitatul nostru și chiar la Români din Brașov, deși între condițiuni climatice foarte favorabile, pomăritul este foarte înapoiat, și cu toate că la mulți e singurul mijloc de venit, Reuniunea având în vedere însemnătatea acestui ram de producțiune, își va face datorința și în direcțiunea acăsta prin răspândirea în popor a cunoscințelor trebuincioase pentru cultura de pomi nobili, prin introducerea pomăritului rațional, indigitări practice, prin înființarea de grădini de altoi în fiecare comună, prin cursuri de pomărit, și va ține în fie-care primăvară cursuri de altoit pomii și prelegeri despre cultura și plantarea pomilor.

(Va urma.)

Nou abonament

la

Gazeta Transilvaniei.

Cu 1 Ianuarie st. v. 1902

se deschide nou abonament, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fôiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 24 corône; pe șese luni 12 corône; pe trei luni 6 corône; pe o lună 2 corône.

Pentru România și străinătate: pe un an 40 franci, pe șese luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50

Abonamente numai la numărul poporal de Dumineca:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 4 corône; pe șese luni 2 corône.

Pentru România: pe un an 8 franci, pe șese luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea.

SCIRI ULTIME.

Bruxella, 4 Ianuarie. Generalii buri au răspuns la o întrebare circulară pusă din însărcinarea lui Krüger au răspuns în unanimitate, că fără acordarea independenței depline, nici-odată nu vor desarma.

Producțiuni și petreceri.

Societatea Sodalilor Români „Lumina“ din Brașov va aranja o producțiune și petrecere colegială Marți, în 25 Decembrie 1901 (în ziua de Crăciun) în sala hotelului „Orient“ Nr. 1. Începutul la 7 ore s'era. După producțiune urmază dans. Întrarea de persoană cor. 1-20, studenții 80 bani. Bilete se pot căpăta la D. D. Eremia, la Librăria Ciurcu, la Casina Română și s'era la cassă. NB. Ofertele marinimose se primesc cu multămită și se vor chita publice. Programul:

1) Musică; 2) „In oraș în Vifleem“, colindă, cor bărbătesc de * * * * * executat de corul societății; 3) Declamațiune; 4) „Sai Române...“, horă de Th. Czerny, executat de corul societății; 5) Declamațiune; 6) „Oștenul român“, marș de I. Costescu, executat de corul societății; 7) Musică; 8) Teatru. „O sóoră“, farsă fantasistă într'un act de Caragiale. „Lecuit“, comedie într'un act de Coriolan Brediceanu.

— Societatea de lectură română din Râșnov, va aranja un bal în folosul fondului său Miercuri, în 26 Decembrie st. v. 1901 (a doua zi de Crăciun) în sala hotelului mare din Râșnov. Prețul intrării: de 3 persoane în familie 80 cor., de persoană 40 cor. Suprasolviri și oferte marinimose se primesc cu multămită și se vor chita pe cale publică. Venitul curat e destinat pentru sporiirea fondului societății.

— O serată împreună cu dans se va da în 8 Ianuarie 1902 la „Casina“ d-lui Dreagan din Roșia-montană. Prețul de intrare: de familie până la 4 membrii: 4 corône; de persoană: 1 cor. Venitul curat e destinat în favorul reuniunii femeilor gr-cat. din Roșia și al bisericei gr-cat. locale. Comitetul arangiator: Catarina Giurca, Regina Henzel, Iustina Dezi, Cecilia Hocman, Ana Fogarasi, Iuliana Almașan, Regina Giurca, Catarina Henzel, Maria Trifan, Amalia Henzel, Iuliana Almașan jun., Sărlotta Butnariu, Simion Henzel, Carol Henzel, Isidor Butnariu, Teodor Dezi, Alexandru Giurca, Alexandru Ciura, Alexandru Cióra, Alexandru Henzel, Emanuil Henzel, Marian Ungur.

narul buruenile din grădinița cu flori și cu legumi. Graiul își venea în fire și sunetul lui dulce și armonios, ca și doinele din care isvória, se aușia p'etrunzând din căsuța sătianului până în palatul domnitorului.

Din nenorocire acei ani buni și roditori, n'au ținut nici atâta, cât au ținut acei din Egipt despre care vorbește „Biblia.“

În primă-vara anului 1866, viața noastră națională n'apucase să fie măcar pe jumătate cimentată, și de odată se ivesc, ca din senin, pete negre în sóre, care întunecând cerul și pământul, au împiedecat pe constructorii români de a pute urma cu lucrările zidirei casei naționale.

Un crivăț puternic începând să viscolască din spre m'edă-nópte, furtuna s'a deslanțuit pe câmpiile împărăției noastre. Fulgerile s'emanau cu flacărele eșite din scânteitórele potcoave ale copitelor cailor ostășesce și înfricoșatele sgomote ale trăsnetelor, erau la fel cu bubuitul tunurilor și al puscilor soldaților aședăți în rând de bătaie. Teribila catastrofă s'a terminat prin un puternic cutremur de pământ, care a despiciat împărăția în două părți: una dincolo și alta dincoace de valea Lată și din

prăpastia deschisă a eșit stăpânirea actuală din Pesta.

Adversarul secular, cu ajutorul dușmanului din afară, venind la putere, și-a îndreptat săgețile veninóse asupra vieții noastre naționale în ținuturile românesce. Una din acele săgeți m'a atins și pe mine fiind întâiul vice-notar în țera Făgărașului.

Pe la sfârșitul anului 1871 guvernul emitea două ordine, care loveau ad'nc în limba noastră românescă. Primul înlocuia sigilele românesce cu altele unguresce și secundul împunea limba maghiară în corespondența oficială a districtului. Tot cam pe atunci erau și alegerile generale pentru camera din Pesta. Comitetul electoral compus în majoritate din „autonomiști“, împedecând alegerile până târziu în tómma anului 1872, guvernul l'a disolvat și l'a înlocuit cu funcționari administrativi, cu care în érna aceluși an a făcut alegerile, séu mai bine dis, numirile deputaților districtului țerii Făgărașului în camera din Pesta.

Pe la începutul anului 1873, venind în adunarea generală a districtului în desbatere ordinele ministeriale, reprezentanții cu mare majoritate au votat trei „Resoluțiuni“: una privitoare la sigile, alta la

limbă și a treia la actul alegerii. Resoluțiunile fiind demne de un popor, care se respectă, împreună cu „Pronunciamentul“ din 1868, vor forma o pagină memorabilă în istoria apărării naționale.

Din momentul votării „Resoluțiunilor“ lupta devenind și mai înverșunată și guvernul convocând mai multe adunări extraordinare, pretindea revocarea rezoluțiunilor. Opoziția rezista și răspundea să le casseze guvernul, decă avea putere. Din toate ședințele câte s'au ținut, cea mai furtunosă a fost în Iunie 1873. Cu aceea ocașiune desbaterile fiind foarte aprinse și puțin favorabile guvernului, fiscalul districtului, numit Roman, un advocat negru la inimă, intervenind, ședința s'a amânat și între alții m'a denunțat și pe mine, că aș fi un agitator „numărul eins“.

A treia zi dela denunțare, împreună cu alți doi colegi, unul răposat și altul nenorocit, am fost dat afară din slujbă, rămânând încercat în spinare cu trei procese: unul disciplinar pentru nesupunere, altul criminal comun pentru abus de putere și al treilea criminal politic pentru agitațiune în contra liniștei și ordinii publice a statului maghiar.

După culesul viilor, când tómma se înv'elua cu iérna, într'o zi mai urtă de-

cât nóptea întunecósă, primind citațiunea spre a mă presenta judeului de instrucțiune la tribunalul din Oșorhei, pe atunci singurul competent să judece în materii politice, în călătoria mea am trecut și pe la Benic. Mama v'edându-mă, m'a primit cu mare bucurie. Cunoscea cauza călătoriei mele involuntare, însă în puținele momente pe care le-am petrecut împreună, se ferea de-a o aduce în convorbire. La despărțire, sărutându-i mâna, mi-a dat cincă-deci de fiorini să am de cheltuială și îmbrățișându-mă cu iubire, mi-a dis cu voce blândă, dulce și duiósă:

„Dragul mamei, nu sciu decă ne vom „mai vedé? O singură dorință aș avé: „de a te vedé lucrând cu graiul și cu condeiul pentru națiunea ta!“

Bucuresci, în Decembrie 1901.

Teofil Frâncu.

— *Corpul învățătoresc din Zărnesci* aranjează o producție populară musicalo-teatrală Joi, în 27 Dec. v. 1901. (9 Ian. n. 1902) a 3-a și de Crăciun, în sala „Marelui Hotel Zărnesci”. Venitul curat este destinat pentru înființarea unei bibliotecii agronomice. Suprasolviri și oferte maritimose se primesc cu mulțăminte și se vor chita pe cale publică.

— *Reuniunea română de cântări din Foent va da un concert împreună cu teatru, din incidental tubileului ei de 10 ani, Mercuri, în 26 Decembrie v. 1901, în sala cea mare a ospătăriei Stöber.* După producție urmează joc. Prețul de intrare: Locul I 1 cor., locul II 60 bani. — NB. Concertului va premerge (la 11 ore a. m.) sfințirea stégului — făcut cu chebulia reanțunei pe sâma s-tei biserică — prin parohul local d-nul Nicolae Popa, și se va preda destinațiunei prin dâna și domnul Bela Radosavlievici ca naș.

— „*Reuniunea de cântări și cântări din Coșteli*” aranjează un concert împreună cu teatru și petrecere cu joc Mercuri, în 26 Decembrie 1901 (8 Ianuarie 1902), adică a 2-a și a „Născerii Domnului”. Prețul de intrare: Locul I 1 cor., locul II 80 bani, locul III 40 bani. Venitul curat este destinat pentru fondul reuniunei. Suprasolviri și oferte maritimose se primesc cu mulțăminte și se vor chita pe cale diaristică.

Anunț literar

(în atențiunea domnilor editori de cărți literare.)

Am o colecțiune de vre-o 70 povești (basmе) scrise dela popor, și neavând mijloce să le pot tipări însu-mi, caut pentru ele editor. Spre orientarea celor interesați însemn, că în această colecțiune nu se află poveștile tipărite în volumul „Povești ardelenesci” (la librăria N. I. Ciurcu în Brașov) nici în „Povești populare” (edate și premiate de Asociațiunea Transilvană pentru literatura română). Sunt adică manuscrise prospete și mult de am publicat unele din ele prin foilele diarelor noastre. Tot spre orientarea celor interesați notez, că această colecțiune a fost cetită, la însărcinarea On. Academii Române, de membrii acelei Academii D-l S. Fl. Marian, după cum poate vedea cine va voi să cetască Analele Academiei Române, Seria II. Tom. XVI pag. 272—273, unde se dice:

„Onoratul nostru coleg S. Florian Marian vine în al treilea loc să dea urmare sarcinei puse D-sale, ca una din persoanele cele mai competente, de a se pronunța asupra meritului poveștilor adunate de D-l I. Pop Reteganul.

„Conținutul referatului colegului nostru, căruia secțiunea îi aduce mulțumirile ei, dă naștere, la locul unde se observă că poveștile în chestiune sunt „simple scrise”, deși altfel prețioase și deosebite a fi publicate, dă naștere unei discuțiuni, în care d-l B. P. Hașdeu amintesc, că colecțiunea d-lui Pop Reteganul, care a publicat deja 5 fascicule de basme, este mai interesantă din punct de vedere folkloristic, tocmai pentru că la Pop Reteganul individualitatea lui nu joacă nici un rol, fiind-că la densul nu ni-se înfățișează producțiuni proprii, ca în poveștile lui Créngă, nici nu transpiră la el orașanul, ca în acelea ale lui Ispirescu; pentru că nu se asemănă nici cu acelea ale lui Fundescu, Sbiera ș. a. Lipsite de adausul orî-cărei podôbe, poveștile d-lui Pop Reteganul ne ogîndesc poporul dintr-o localitate cu toate proprietățile lui de obiceiuri și graiuri. D-l Hașdeu emite părerea, că atunci când se vor publica, poveștile d-lui Pop Reteganul trebuiesc lăsate în înțruga lor simplitate, așa precum ele ni-se oferă.

— Secțiunea, în sensul concludului raportului, propune ca să se acorde ca și de altă dată un ajutor de L. 500 d-lui Pop Reteganul, ér manuscrisele să rămână Academiei, ca să le pôtă publica la prima ocaziune când se va dispune de fonduri”.

Acoste manuscrise de povești însă — nu mult după închiderea sesiunilor Academiei Române din 1894 — le-am reprimut cu observarea că: „neavând Academia mijloce să le pôtă tipări, mi-se restituie”. Vedî

bine, nici cele 500 lei propuși a mi-se da, nu au avut de unde mi-i da, — că atunci tipăream eu baremi o parte din ele — și astfel stau manuscrisele până ađi netipărite, ba chiar înmulțite, că atunci aveam numai 45 de povești, dăr ađi am 72.

Rog deci pe acésta cale, pe cei ce se interesază de ast-fel de lucrări și ar fi dispuși a eda acest volum de povești, să se adreseze la subsemnatul, ca să statorim condițiile.

Reteag (Retteg, Transilvania.)

Ioan Pop Reteganul.

Literatură.

A esit de sub tipar și se află de vânzare la administrațiunea fôiei noastre și la librăria Ciurcu în loc:

Novela de Sienkiewicz: „Natură și viață”, „Sluga veche” și „Ianco musicantul.” Traducere de I. C. Panțu; o broșură de 192 pag. Prețul 80 bani + 5 bani porto.

De asemenea se recomandă:

I. C. Panțu: „In plasă”. „In Balta”. „Cale grea”. „La Căde”. „La cărciuma lui Triplie.” *Schite din viața de la țară.* O broșură de 112 pag. cu prețul 40 bani + 5 bani porto.

I. C. Panțu: „La țerg”, povestire din viața unui ioban. O broșură din 32 pag. cu prețul 16 bani + 3 bani porto.

NECROLOG. Maria Roșca, după grele suferințe, în al 62-lea an al etății, provădată fiind cu sa. Tâna, s'a mutat la cele eterne, Mercuri în 1 Ianuarie n. o. la 9 ore sêra. Rămășițele pămîntesci ale neataei mame și bunice s'au înmormântat Vineri în 3 Ianuarie la 3 ore cupă amiađi în cimiterul central din Viena. Coprină de adăncă durere aducă acésta scire jalnică.

Viena, în 1 Ianuarie n 1902. Dr. med. Victor Roșca. Prof. sor Petru Roșca, fi Maria v. d. Dr. Crișan, Florica și Lătușnice. Ionel, Rîca-Silvia și Ascaniu nepoți. Odihnașcă în pace!

— Ioan Moldovan, cantor gr. cat. în Reghinul-săseșc a răpusat la 27 Decembrie st. n. a. c. în al 84-lea an al etății și al 62-lea al cantoriei.

Agricultura

în viața și graiul Romanilor și Românilor.

Dragul meu, plugarul meu!

(Refren din bocetele poporului nostru.)

I.

Pôrtă-te precum fi-e vorba, și vorbesce precum fi-e portul — e cunoscută învățătură scosă din bogăția înțelepciunii poporului nostru. E o vorbă înțeleptă acésta, care judecată din punctul de vedere al psihologiei poporului nostru, în ultima analiză involvă în sine eternul adevăr admis de etnopsihologie, care stabilește cea mai perfectă armonie între caracterul național, viața sufletescă și traiul de tôte țilele al orî-cărui popor, și între graiul său viu.

Ce însemneză acésta?

Cei ce cunosc limba engleză, între multe particularități ale acestei limbi, au trebuit să constate în graiul metaforic al Englesului, deosebita lui predilecțiune pentru expresiuni scose din sfera vieții maritime și comerciale. Și e natural să fie așa; pentru poporul Engles, stăpânitorul secular al oceanelor, — navigațiunea, viața pe apă, comerțul maritim este un fel de ocupațiune națională, în care se concentrează și să validezează tôte esperința, tôte cunoscințele lui, tôte aptitudinile lui naționale. Decă Englesul în tôte împrejurările vieții sale e corăbier din tâlpă și până 'n creștet, corăbier și negustor rămâne și 'n graiul său. Frasiologia cea mai dezvoltată în limba engleză fiind cea maritimă, tocmai de aici își va împrumuta Englesul și pentru acele sfere ale vieții, cari nu mai aparțin domeniului navigațiunei, expresiunile graiului diinic.

Alt esemplu.

Pentru vechii Romanii războiul a fost element de viață. Sabia i-a făcut și i-a susținut sute de ani domni ai universului. Nu e decî nici o mirare, decă expresiunile cele mai neaoșe latinesci nu sunt alt-ceva decă figurî scose din graiul militar. La *Plautus* d. e. ingeniosul ce inventează o șireteniă succésă e numit adeseori „comandant” sau „căpitan”, înșelăciunea e o „manevră militară” sau „asediu”, ér obiectul înșelăciunei sau al cursei, e numit „oraș al inimicilor” (mai ales „Troia”).

Decă în timp de război Romanul era tot-déuna soldatul brav și neînfricat, în timp de pace a fost tot-déuna agricultorul per excelentiam.

În epoca vechilor virtuți cetățenesci la Romanii până pe la finea republicii și începutul monarhiei, ca cea mai nobilă și mai alésă ocupațiune pe lângă activitatea politică și militară era considerată agricultura, așa că poetul *Horatius* a putut să dică (Epod. 2, 1 sgg.) încă și pe vremea împăratului August:

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis....

Nobilul dictator *L. Quintus Cincinnatus* a fost în două rânduri dus dela cornele plugului, pentru-ca să restabilească ordinea între cetățeni și să salveze patria de dușmanii din afară, și pentru-ca apoi tot în atâtea rânduri să se grăbescă a se reintorțe érași la cornele plugului, la țarina sa părintescă. „*Georgica*” poetului *Vergilius* e considerată ca cel mai splendid panegric al agriculturii în literatura universală.

Țeran a fost Latinul, în sensul nobil al cuvântului, și țeran a rămas în tôte manifestațiunile vieții sale. *Horatius* numescă poporul roman c. III, 6:

Rusticorum mascula militum proles
Sabellis docta ligonibus versare glebas.

Graiul însuși al Romanilor deja în cea mai arhaică formă, în care-l cunoscem, nu e decă o bogăție de metafore scose în majoritate din sfera vieții agricole. Etă câte-va străvechi metafore agricole de felul acésta:

Calamitas, indicând în sensul său general o calamitate, o pierdere sau pagubă mare, după sensul său etimologic nu este decă paguba suferită în bucatele cu spic, dela *calamus*, spic, paiț, așa-déră pierderea recoltei.

D-lurare, a aiura, a fi în deliriu, a fi esaltat, este o simplă compozițiune a substantivului *lura*, brazdă, având ca sens etimologic: a-și eși din brazdă (Plin. XVIII, 180; comp. *Auson.* Idyll. 16, 11.)

Asemenea și *praevaricari*, ca compozițiune, din adjectivul *varus*, strîmb, ca termen din graiul țărănesc, nu însemneză decă a nu trage brazdă dréptă cu plugul, a brazda în linii strîmbe (Plin. XVIII, 19, 49: arator, nisi incurvus, praevaricatur) De aici apoi figurat mai ales despre advocați: a cocheta, a pertracta pe ascuns cu partida contrară, a face prevaricațiuni.

Emolumentum, este ceea-ce îți ese dela măcinat (e-molere), dela móră, apoi venit, avantajul etc. Asemenea și *rivalis*, ca derivațiune din *rivus*, nu este decă cel care este îndreptățit cu altul la același canal, la aceeași apă, care trece prin ogorul său moșia amândurora, sau cum am dice noi cel care-și are móră pe-o apă, pe un riu cu tine, și-ți ia apa dela móră: *si inter rivales, id est qui per eundem rivum aquam ducunt, sit contentio de aquae usu*, se dice la *Ulpianus*, Dig. 43, 20, 1. § 26: comp. Paul. dig. 43, 20, 3. § 5. Gell. 14, 1, 4. De aici sensul de concurent, sau rival mai ales în dragoste.

Că *pecunia* însemneză bani, o scim cu totii; cine să mai cugetă însă astăđi la auzul cuvântului, la *pecus*, vitele mărunte, oile, cari, la început formau ca la tôte poporele primitive, singurul mijloc de schimb în comerț? După-ce moneda, banul bătut a

înlocuit schimbul în oi, numirea tot *pecunia* a rămas și mai departe.

Și ore poporul nostru, țeranul nostru, care mult puțin cât are, mai nici când nu are în banii gata, ci în cea stóră de moșie și cele câte-va vitișore, nu prețnesce el ori și ce tot în capete de vită? O doină populară din Ardeal dice;

Bea-voi Lună și bea-voi Marți,
Bea-voi preț la șapte vaci.
Bea-voi Mercuri, bea-voi Joi,
Bea-voi preț la șapte boi.

Graiul metaforic al poeziei latine încă are timbrul cel mai pronunțat agricol. *A ara (arari)*, sau *a brazda (sulcare)*, *apa* sau *marea*, sunt figurî obișnuite la scriitorii latini:

Et longae sulcant vada salsa carinae
(Verg. Aen. V, 158.)

Dér nu numai marea sau valurile le arau Romanii; ei arau și hârta, când scriau: *hoc litterularum exaravi* (ți-am scris acésta mică epistolă), îi scrie *Cicero* lui *Atticus*, 12, 1. Cui nu-i vine în minte frumoșă gâcitură sau cimilitură românească despre carte și scrisore:

Câmpul alb, oile negre,
Cin' le vede, nu le crede;
Cin' le pasce, le cunoscă.

Transpunerea terminologiei agricole la scris o aflăm și la vechii locuitori ai Eladei. Scriitorii greci relatează, d. e., că legile lui *Solon* au fost săpate în tablele de lemn *Βουροφύλλων*, așa-déră în forma întorsurii boiler la plug, la arat: cu alte cuvinte scrisorea nu se întrerupe începându-se fie-care șir tot dela drépta, ca în scrisorea noastră de ađi, ci se continua în felul serpentinei, dela drépta la stânga, și apoi continuativ dela stînga la drépta.

În tôte *nomenclatura personală și familiară a Romanilor* se reoglindează în modul cel mai caracteristic deosebita lor predilecțiune pentru agricultură și cultura vitelor. Așa d. e. precum accentuează deja *Plinius* (N. H. XVIII, 3) *Fabius* ca conume (cognomen), corespundând numelui nostru de botez, nu e decă o derivațiune din „faba”, bob. Să se compare la noi familia *Bob*, având ca reprezentant mai însemnat pe episcopul român gr. cat. *Bob*, cunoscut după marele său dictionar român tipărit la Clușiu. *Lentulus* ca derivațiune din „lens”, linte după sensul său original etimologic indică pe cultivatorul de linte.

Cicero și *Piso* sunt formațiuni din cicer și pisum, având ambele sensul de mazăre; să se compare la noi familiile *Mazăre*, *Mazărescu* etc. Tot aici aparțin și nume gentilice sau nume de familie, ca *Porcius*, dela porc (compară la noi familia *Purcărea*), *Asinius* dela asinus, *Caprius* dela capra, *Vitellius*, dela vitellus (vitel), *Caninius* dela canis, *Ovinus* și *Ovidius* dela ovis etc., cari tôte sunt împrumutate din sfera vieții pastorale și a economiei casnice.

Nicolae Sulică.

Vulpea, iepurile și lupul.

— FABULĂ. —

Vulpea, iepurile și lupul aveau să sară odată peste un șanț în drumul lor. Acum beléua era, cum se-l sară, că șanțul era larg și adânc. După-ce s'au socotit ei, cât s'au socotit, vulpea mai socolană, cum e ea, fî cea dintâi, care avî curagiul să sară peste șanț. S'a dat câți-va pași înapoi, ca să-și ia avânt și dise:

— Hei, codă lungă, picioare scurte, urechi scurte, hop! Ea a și sărit, dér a cădut în șanț, nenorocita, că mai lipsia numai d'un ascuțit de cuțit, ca să fie de cealaltă parte a șanțului.

Acum vine iepurile la rând. El a vădnt bine nenorocirea vulpii, dér s'a gândit, că el este cu mult mai bun săritor, decă vulpea, și așa fără nici o tēmă s'a încercat

și el noroetul. S'a dat cinci pași înapoi și a dis:

— Hei, codă scurtă, picioare lungi, urechi lungi, hop! și a sărit norocos șanțul și s'a dus p'aci încolo.

Lupul sta pe gânduri, se sară, orî se nu sară. Când se uita la vulpe în șanț, se descuragia, când privea după iepure cum se duce ca și o arătare, căpăta curugiū. În urmă ș'a luat inima în dinți și s'a hotărît se sară și el. Astfel s'a dat cinci pași înapoi și a dis:

— Hei, codă lungă, picioare lungi, urechi scurte, hop! A dis și a sărit. Dér cum a sărit, cum nu, destul că a cădūt și el în șanț alătura de vulpea.

Acum se vâietau și se tânguiu amândoi, cum se iasă afară din șanț. Destul au cercat cruciș și curmeziș, dér n'au isbutit. În urmă tot vulpea mai istetă dișe cătră lup:

— Ho, ho! cumetre, stai pe loc, că eu am aflat un mijloc, cum se ieșim din acest afurisit de șanț. Ascultă-mă numai: Tu cum ești mare și lung, ai să te ridicî în două picioare pe păretele șanțului, eu mă urc pe vîrfu capului tîu și de aici este lucru fôrte ușor pentru mine să sar afară, pe urmă te trag și pe tine, și astfel suntem scăpați amîndoi!

— Minunat! adause lupul, și se și întinse cu labele dinainte pe păretele șanțului pricinaș. Vulpea până numărî unu, fî pe capul lupului, și până diș doi, d'asupra șanțului.

— Hei cumetră, acum trage-mă și pe mine afară! dișe lupul rugător cătră vulpe. Ea însă îi răspunse așa:

— Hei, hei, cumetre dragă, te-aș trage eu bucuros, dér acum nu pot, că tu ești prea gras și greu și eu prea mică și slăbuță, ca să te pot trage afară. Mai așteaptă câte-va zile, că am să viu érašî pe aici, până atunec abia mai slăbesc și te voiî pută trage afară. Acum mă duc să-mi caut ceva de mîncare. Tai bubi! — Și s'a dus p'aci încolo, ca o hôtă înșelătore și batjocurîtore, ér pe „bubi“ p'a lăsat urlând în șanț, și de n'o fi murit și ađî o fi mai trăind, destul că ea n'a mai dat pe la el.

* * *

N'ar fi nici un păcat să mai vedem sîrind și câte un lup d'ai noștri preste vr'un șanț larg și adînc, ș'apoi să dea cu nasul în el, mai slăbescă și să se pocăiescă, până ce vine popa să-l spovedescă și să-i dea pașaport la raiū. Cât pentru mișelia vulpei, nici o supărare, că va plăti și ea ca mîne cu pielea fapta cea „nobilă“ a ei: vorba ceea

„Orî cât e vulpea de viclîndă,
„Tot cade și ea în căpcană“.

I. Dariu.

MULTE ȘI DE TOFE.

Ômenii-monștri.

Tôtă lumea savantă (invétată) din Paris, cu deosebire doctori și naturaliști, celebrități ale facultăților franceze, alérgă acum la expoziția de ômenii-monștri, organizată în capitala Franței de celebrul impresario Barnum.

Și aceste lumini ale științei, veniți în urma invitațiunei exprese a directorului muzeului, recunosc, că monștrii expuși sunt monștri veritabili, degenerări uimitore ale speței omenești.

Și de fapt rămăi înmărmurit dinaintea minunilor, pe care le expune Barnum.

„Patriotul“ dă câte-va specimene din curioasa colecție adunată, cu atîta îngrijire, din tôte colțurile globului, unde piciorul omenesc a căleat până acum.

* * *

Un negru african înghite țandări de sticlă și-și udă „mîncarea“ cu un pahar de petrol.

Un om lipsit de brațe face, cu o mare îndemănare, tôte mișcările și lucrările cu picioarele; își aședă ochelari pe nas și apoi cu gestul unui perfect gentleman, întinde vizitatorilor, cu piciorul, carta sa de vizită.

Unul altul înfige, în diferite părți ale corpului, acurî cu gămălie.

Un altul are o duritate de craniu, de necređut.

I-se aședă pe cap blocuri gróse de piatră, carî se sfărîmă cu un ciocan greu.

Monstrul suferă acest exercițiu, fără să manifesteze cea mai mică durere. Dér nici craniul n'a suferit nici cea mai mică leziune. Medicii, carî asistă, se cruceșe.

Un altul își înainte obrajii ca și cum ar fi nisele foi de acordeon. Pielea feței întinsă se contracteză din nou, producînd un șgomot de cauciuc supus la tracțiune.

Un individ scund, supt ca un țir, înghite cu lăcomie mai multe duziū de ace. Și medicii, carî asistă la acest exercițiu digestiv, rămân înmărmuriți când, imediat după înghițire, mîncătorul nostru de ace scóte din gât o ață pe care atêrnă acele înghițite.

Dér étă un alt specimen de monstru.

Un individ încă tîner posedă o extra-ordinară facultate de a-și umfla pieptul și abdomenul (pântecile.)

Grație acestei facultăți, e în stare, în fața vizitatorilor uimiți, să rupă un lanț gros ce'i fusese ferecat pe corp; lanțul de oțel cedeză presiunei pieptului, care și-a mărit volumul. Același monstru e în stare să-și mute inima din partea stîngă în cea dreaptă a pieptului și-și exercită dominațiunea sa asupra acestui organ esențial al vieții, până a face să-i opréscă un moment bătăile. Medicii și naturaliștii, carî sunt de față, nu-și ascund neliniștea lor, temându-se de o mórte instantanee a omului cu pieptul și inima anormale.

Étă și omul căne. Nasul îi e pipernicit ca de căne. Pe cap are un pîr frumos, buclat. Dér fața și întreg corpul îi sunt acoperite cu perî lănoși, aspri. Savantul german Wischud, care a examinat pe acest monstru, a fost de părere, că unul din strămoșii omului căne trebuie să fi avut relațiuni anormale cu vre-un animal depravat.

Un alt fenomen. Un cocoșat sfrijit își lungesce talia cu 40 de centimetri și brațele cu 10 centimetri.

Étă și un scărboș idiot microcefal, care își plimbă privirea imbecilă asupra vizitatorilor. După părerea unanimă a savanților, e ființa omenescă cea mai mărginită din lume. După actele sale de identitate, se dovedesce că idiotul în cestiune e ađî în vîrstă de 70 de ani.

Colo se vede doi gemeni Japoneși, împreunați printr'o membrană.

Mai étă și două copilițe indiane, împreunate și ele, și neposedînd amîndou decăt unul și același stomac.

Barnum arată vizitatorilor un tip de albinos, adecă un om cu fața și părul decolorate, care face mișcări uimitore cu umerii și șoldurile, pe carî îi mută, după plac, din poziția lor normală.

Dar étă și un pitic în vîrstă de 21 de ani, înalt de 58 de centimetri și avînd greutatea totală de 3 și jumătate kilograme.

* * *

Decă prin conformațiunea lor fizică și aptitudinile lor aceste creaturi intră în categoria monștrilor, nu toți însă sunt lipsiți de inteligență.

Așa mîncătorul de ace și omul cu craniul tare (pe capul căruia se sparg blocuri de piatră) sunt destul de inteligenți.

Acesta din urmă posedă chiar vaste cunoștințe fiziologice și a scris și un studiu asupra monstruoșităților naturii.

În genere acești monștri, dela cel mai inteligent, până la cel mai idiot, sunt toți mândri de anomaliiile lor și se consideră toți drept „artiști“.

* * *

Când se sfîrșesce săptămîna ?

Étă o întrebare fôrte simplă, dér la care nu se pôte răspunde ușor. Acéstă întrebare a fost pusă de un cetitor al diarului parisian „Le Matin“ și redacția acelu diar a primit o spuza de răspunsuri, tôte deo-ebite în felul lor.

Pentru Duminecă. O semn de răspunsuri inclină pentru părerea, că săptămîna sfîrșesce Dumineca. Partisanii acestei păreri argumenteză în felul următor: Dumineca e creat lumea în șese zile, ér în cea de a șéptea, cea de odihnă. Așa spune Biblia. Cum cine-va nu se pôte odihni înainte de a lucra, urméză, că ziua de odihnă e cea din urmă a săptămînei. Dumineca e ziua de odihnă, decî cea din urmă di a săptămînei.

Pentru Sâmbătă. Cei carî susțin, că săptămîna se sfîrșesce Sâmbăta, argumenteză ast-fel: Evreii numesc Sabbat ziua a șéptea, cea de odihnă, adecă Sâmbăta noastră, — decî Sâmbăta e ultima di a săptămînei. Apoi Germanii numesc Merourea Mittwoch, adecă mijlocul săptămînei, decî ziua a patra. Ér decă Merourea e ziua a patra, Sâmbăta e cea de a șéptea. Ceca-ce

era de demonstrat. Nu e așa, că logica nu lipsesce acestor răspunsuri? Dér care e cel adevêrat?

Dumineca nu se socotesce. Intervine un alt cetitor în discuție și răspunde, că Dumineca nu contéză în zilele săptămînei, că săptămîna incepe Lunî și se sfîrșesce Sâmbăta.

Cum vă pare un asemenea răspuns?

Săptămîna se sfîrșesce Lunî. Un burghiez, care vré să-și bată joc despiritul democratic al Franceșilor, dă un răspuns cam ast-fel: lucrătorii, ca să facă în nézac patronilor, lucréză Dumineca și se plimbă Lunea. Se pôte spune decî, că Lunî se sfîrșesce săptămîna.

La noi și la Portughezî. Fie-care din aceste păreri își are aderenții ei și la noi în țéră, observă „Cronica“. Dér poporul nostru are o părere în astă privință, care se asemănă cu cea portugheză. La Portughezî cele șese zile sunt sêrbători, ér Dumineca e ziua Domnului, decî... Ér părerea poporului nostru se cuprinde perfect în aceste asonanțe:

Fóie verde bob și linte,
Mêi bărbate ține minte
Și ia cănepa de-o vinde;
Și n'o vinde făr' de preț,
Că eu Lunea nu lucrez;
Marțea o țin de sêrbătore;
Mercuri e de fată mare;
Joia doră nu se tórce;
Vineri pentru dobitoce,
Sâmbăta de-améđî în jos
Mê pepten, mă spal frumos;
Dumineca până la prânz
Iau coșul și plec la țirg.

Decî, când se sfîrșesce săptămîna?

Domnii abonenți, carî nu și-au reînôit încă abonamentul, să binevoiască a-l reînôi, ca să nu li-se întreprupă regulata espedare a diarului.

„Vulturul“, fóie umoristică română, cu ziua de 1 Ianuarie 1902 implinesce 10 ani de esistență. Numêrul dela 1 Ianuarie va dovedi pe deplin, că acéstă fóie merită să fie sprijicita și pe mai departe de către publicul inteligent românesc. De acum înainte vor aparé în „Vulturul“ succesiv cele mai frumoșe chipuri colorate, autotypî moderne și caricaturî escelente, afară de acestea, fie-care număr se va estinde pe 12 pagini și va fi abundent în text hazliu, așa, că fie-care abonent cu dor să-i aștepte sosirea.

Abonamentul anual e de 12 coróne și e a se trimite la

Administrațiunea „Vulturului“,
Oradea-mare (Nagyvárad).

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Se cumpêram numai bombónele lui Réthi Veronica (Permete)! Bombónele Réthi veritabile se capétă numai la producîntul și în farmaciile din Brașov: Julius Hornung, Emil Jekelius, Franz Kelleman, Eduard Kugler, Neustädter Edmund, H. G. Obert, Victor Roth. Făgăraș: Ved. P. Iohann Hermann, Friedrich Pildner, firma Auer & Graeser.

Fabrica de bere Azuga.
BERĂRIA GAMBRIUS
BUCUREȘTI,
(lînga Teatrul Național)
pusă sub direcția personală a cunoscutului publicist
I. L. CARAGIALE.
Acéstă berărie este locul de întîlnire a elitei intelectuale române.
Bere escelentă: Corona-albă; Salvator-neagră.
— Consumațiuni de prima calitate. —
Prețuri modice. Serviciu onest.

LEMNE DE FOC
Blane, séu ferestreite și acasă, se capétă ieftine la
Jul. Teutsch
Strada Gărci nr. 9.
5—10.396. Telefon nr. 122.
Comande și plăți se pot face și la D-nul
Ernst Jeckel
Strada Hirscher nr. 19.

Pentru prestațiuni eminente premiat:
Paris Brüssel
St.-Gallen St.-Gilles
Olmütz Aussig
Veneția Breslau
London Berlin
Brünn
K. k. posesor esclusiv de privileg.
Distincții Prea înalte
„Cruci de onóre:“
Brüssel, London și Veneția.
SIGMUND FLUSS
Viena, Brünn, Praga, Budapest.
Premiat cu 10 medalii de aur.
Stabiliment de rangul I, pentru
Văpsitorie artistică
Appretur și spalatorie chimică.
(Instalație cu vapor)
pentru Garderobe de bărbați, dame și copii.
în stare compusă și descompusă, pentru Uniforme, Stofe de mobile, Covore, Perdele, Danțele veritabile etc.
Se recomandă On. public pentru executare lucrărilor, ce cad în brașna acéstă.
Prestațiuni neîntrecute, prețuri ieftine.
Fabrica și Comptoir: Brünn, Zelle 38. Telephon 576.
Localuri de primire în tôte orașele mai mari, comande din provincie prompt.
Representant pentru specialitate: Văpsitorie de haine de mătase a Ressort, pentru Brașov și jur la D-nii Robert Weber (fost Temesvari Istvan) magazin de mode, strada Vămii nr. 5.

Cognac
CZUBA-DUROZIER & Cie.
DISTILLERIE FRANÇAISE, PROMONTOR.

Abonamente

la

„Gazeta Transilvaniei“
se pot face ori și când pe timp mai
indelungat seu lunare.

De închiriat

Parterul din casa nr. 12 nou
333 v. Târgul boilor în com. ac-
comodată de crâșna se dă închiriere
de la 1-a Aprilie 1902.
Desluși dă avocatul Pus-
cariu, la „Albina“ 4-0

Folosirea
**cafelei de orz a lui
Kathreiner-Kneipp**
se invederează zilnic ca o
binefacere
și necesitate.

Nici o mamă iubitoare de familie se
nu întârzie a introduce cafeaua ace-
asta gustoasă și igienică.

Nu există surogat mai curat și inlo-
cuire mai bună pentru cafeaua de bob,
ca cafeaua lui Kneipp.

Cafeaua de orz a lui Kathreiner-Kneipp
e veritabilă numai în pachete ori-
ginale cu marca de apărare »Pfarrer
Kneipp«. Cafeaua aceea, care nu
este provezută cu marca aceasta se
se vinde cu cumpăna nu este veritabilă
Kathreiner.

Societatea de lăptărie din Brașov.

Prin această aducem la cunoștința P. T. public consumen-
te de lapte că, noi laptele nostru nesmântănit, curățit după rece-
rințele igienice, adecă pasterizat (fără baccile) îl vindem cu
același preț ca și până acum, și anume:

Lapte de vacă pro litru cu 16 bani.
Lapte de bivoliță „ „ 20 „

Tot-odată se face cunoscut, că vinderea de lapte P. T.
public consumator la cerere se face și cu plata pe lună.

Direcțiunea
Societatea de lăptărie din Brașov
G. m. u. H.

Societatea de lăptărie din Brașov.

Depozitul fabricii de postavuri, covore și strae.

Cele mai potrivite cadouri de Crăciun le recomand
Specialitate de Covore din lână curată
calitate foarte bună și **asortiment bogat, cu**
prețuri foarte ieftine.

În urma Sezonului înaintat, vând mărfurile de lână, cu
prețuri reduse.

Apelând la sprijinul Ob. public, sunt cu toată stima

ADOLF F. MAZANEK,
Brașov, strada Porții nr. 24.

Depozitul fabricii de postavuri, covore și strae.

MAREA BANCRUTĂ!

New-York și Londra n-au lăsat necruțat nici continentul euro-
pean și **marca fabricii de argintărie** s'a vedut necesită să dă-
ruiască întregul ei deposit în schimbul unei răsplate mici pentru muncă.
Eu sunt împuternicit să îndeplinesc acest mandat.

Eu trimit: prin urmare ori cui, următoarele **fl. 6.60** și adică:

- 6 cuțite fine de masă cu lamă veritabilă engleză;
- 6 furculițe de argint patent american dintr'o bucată;
- 6 linguri de argint patent american;
- 12 lingurițe de argint pentru cafea patent american;
- 1 lingură de argint pentru suapă patent american;
- 1 lingură de argint pentru lapte patent american;
- 6 cesci Victoria englezești;
- 2 candelabre de masă;
- 1 strecurătoare pentru ceai;
- 1 zaharniță;
- 42 bucăți la un loc fl. 6.60.

Tote cele 42 de obiecte sus amintite au costat mai înainte fl. 40 și acum se pot cumpăra pe prețul bagatel de **fl. 6.60.**
Argintul patent american este un metal alb, care își păstrează culoarea argintului 25 de ani, despre ceea-ce se garantează.
Cea mai bună dovadă, că acest inserat nu e șarlataniă, mă simt îndatorat în public, că ori-cine, căruia nu-i convine marfa îi trimit banii înapoi, nimenea însă se nu trecă cu vederea ocaziunea această favorabilă de ași procura această garnitură pompoasă, care cu deosebire se potrivește pentru

Cadouri de nuntă, crăciun și anul nou!
și în economia casei.

Depou numai la A. HIRSCHBERG-S

Exporthaus für amerik. Patent-Silber-waarenfabrik
WIEN, II., Rembrandtstrasse 19/V

Se trimite în provincia numai ou rambursă postală seu cu trimiterea sumei înainte. Praful de curățit aceste obiecte 10 cr.

Veritabil numai cu marca:

Estras din scrisorile de recunoștință.

Sunt foarte mulțumită cu trimiterea garniturii, și se-mi mai trimiteți încă o garnitură cu fl. 6.60. — Kolozsvár. **Baronin Bánffy.**

Cu trimiterea dintău sunt mulțumit. Ve rog încă pentru o garnitură. **Kalocsa, Iohann Majorossy** protopresbiter.
Sunt foarte mulțumit cu trimiterea garniturii, și se-mi mai trimiteți încă una. **Bozovics, Sándor Keresztessy,** *suprefect.*

Mai de mult am fost cumpărat în persoană o garnitură pentru o familie care a rămas mulțumită. Ve rog a-mi trimite și mie o asemenea garnitură, și b cutii praful de curățit. **Dr. Victor Coleriu,** *medic practic în Magyar-Lapos.*

BANCA generală de asigurare mutuală
„TRANSSYLVANIA“

Fondată la anul 1868 în Sibiu. Fondată la anul 1868

Asigură în condițiunile cele mai avantajoase:

a) **contra daunelor de incendii și exploziune,** edificii de locu-
cuinte și de economie, magazine de măfuri, mobile, îmbrăcăminte, rufe,
caré si vite de tot soiul, **produse** de câmp și de recoltă.

Asigurare favorabilă în pașal în condiți avantajoase,

mai departe: biserici, mănăstiri, edificii parohiale și edificii domeniiale, sta-
bilimente de fabrici, mori etc.

b) **Pe viața omului** în combinațiuni deosebit de favorabile, prin
caré capitalele asigurate se pot folosi atât pentru asigurarea viitorului fa-
miliei (cas de mörte) cât și în cazul ajungerii unei etăți fixate a asigura-
tului. — Asemenea se pot încheia asigurări de zestre pentru copii,
precum și rente viagere.

c) **Asigurări de spese de înmormântare** în 3 modalități diferi-
te, pentru sume dela 50—400 corone, fără cercetare medicală. În cas de
mörte sumele asigurate se solvesc imediat.

— **Prospecte și formulare de oferte se dau gratuit** —
Informațiuni se dau și oferte se primesc la

Agentura principală a băncii de asigurare
„TRANSSYLVANIA“

în Brașov, „Strada Mihael Weiss“ nr. 24.

Agent principal: Heinrich Hermann. 37—52.(100)

J.H. Pop